

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Andra kammaren.

Nr 17.

Lördagen den 14 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutsrottet propositionerna:

nr 75, angående ökning av riksbankens sedelutgivningsrätt; och nr 73, med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873; samt

till behandling av lagutskott propositionen, nr 72, med förslag till lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till polisman för skada å kläder.

§ 3.

Herr *Johansons* i Huskvarna *m. fl.* på kammarens bord liggande motion nr 321, som nu föredrogs, remitterades till statsutskottet.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades åter andra lagutskottets utlåtanden nr 3 och 4 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 11—15.

§ 5.

Till avgörande förelåg först statsutskottets utlåtande, nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad organisation av statsdepartementen jämte i ämnet väckta motioner.

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.*

Andra kammarens protokoll 1920. Nr 17.

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 7 januari 1920 dagtecknad proposition nr 3, vilken, i vad densamma icke avsåge jordbruksdepartementet, hänvisats för förberedande behandling till statsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt statsrådsprotokoll över justitieärenden för samma dag, framlagt förslag till ändrad organisation av statsdepartementen.

I samband med förevarande proposition hade utskottet till behandling förehaft följande i anledning av densamma väckta motioner, nämligen:

- nr 56, inom första kammaren, av herr *Reuterskiöld*;
- nr 57, inom andra kammaren, av herr *Öhngren*;
- nr 159, inom andra kammaren, av herr *Lübeck*; och
- nr 224, inom sistnämnda kammare, av herr *Molin* i Dombäcks-
mark.

Av motionärerna hade herr *Lübeck* i sin motion föreslagit, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att ärenden rörande det privata bankväsendet samt fond- och hypoteksväsendet jämte därtill hörande verk och inrättningar måtte förläggas under handelsdepartementet.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen, med avslag å herr Reuterskiölds motion nr 56, i vad den avsåge överflyttning av en byrå i socialdepartementet till justitiedepartementet, samt herr Öhngrens motion nr 57, måtte

1) dels godkänna de i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden den 7 januari 1920 intagna förslagen till ordinarie avlöningsstater för justitie-, försvars-, social-, kommunikations-, finans-, ecklesiastik- och handelsdepartementen samt till övergångsstater för försvars-, social- och ecklesiastikdepartementen, att tillämpas, staterna för ecklesiastikdepartementet från och med ingången av år 1921 och övriga stater från och med den 1 juli 1920,

dels ock förklara,

ej mindre att de i ovannämnda avlöningsstater upptagna befattningshavare skulle vara underkastade de villkor och bestämmelser, som fastställts för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt statsdepartementens nu gällande avlöningsstater, därvid skulle iakttagas, att förste aktuarie i avseende å rätt till semester skulle vara likställd med förste kanslisekreterare,

än även att i fråga om övergångsstaterna för försvars-, social- och ecklesiastikdepartementen och de å dessa stater upptagna befattningshavare skulle i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i motsvarande hänseende vore stadgat beträffande de för respektive lantför-försvars-, civil- och ecklesiastikdepartementen nu gällande övergångs-stater;

2) å riksstaten för år 1921,

a) under andra huvudtiteln, justitiedepartementet, höja det ordi-

narie anslaget för departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp 94,000 kronor med 8,700 kronor till 102,700 kronor;

b) under fjärde huvudtiteln, försvarsdepartementet, uppföra ett ordinarie anslag för departementet å 199,000 kronor;

c) under femte huvudtiteln, socialdepartementet,

ej mindre å ordinarie stat uppföra

dels för departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli ett anslag å 182,900 kronor;

dels ock till övergångsstat för departementet ett förslagsanslag, högst, 15,600 kronor;

än även, utöver nyssberörda anslag, å extra stat för upprätthållandet av departementets verksamhet anvisa ett förslagsanslag, högst, 10,500 kronor;

d) under sjätte huvudtiteln, kommunikationsdepartementet,

dels uppföra ett ordinarie anslag för departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli å 120,500 kronor;

dels ock, utöver nyssberörda anslag, å extra stat för upprätthållandet av departementets verksamhet anvisa ett förslagsanslag, högst, 12,800 kronor;

e) under sjunde huvudtiteln, finansdepartementet,

dels höja det ordinarie anslaget för departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp 133,300 kronor med 24,600 kronor till 157,900 kronor;

dels ock därutöver å extra stat för upprätthållandet av departementets verksamhet anvisa ett förslagsanslag, högst, 9,000 kronor;

f) under åttonde huvudtiteln, ecklesiastikdepartementet,

dels sänka

ej mindre det ordinarie anslaget för departementets avdelning av Kungl. Maj:t kansli från dess nuvarande belopp 222,550 kronor med 28,500 kronor till 194,050 kronor;

än även det ordinarie anslaget till övergångsstat för departementet från dess nuvarande belopp 11,000 kronor med 5,800 kronor till 5,200 kronor;

dels ock å extra stat för anställande av extra föredragande inom departementet m. m. anvisa ett förslagsanslag, högst, 17,200 kronor;

g) under tionde huvudtiteln, handelsdepartementet, uppföra ett ordinarie anslag för departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli å 96,200 kronor;

B. att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts framställning om anvisande på extra stat för år 1921 av ett förslagsanslag, högst, 13,200 kronor för upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet;

C. att riksdagen, vad anginge förhållandena för tiden 1 juli—31 december 1920, måtte

dels medgiva, att nedannämnda å riksstaten för år 1920 uppförda anslag finge, i den mån de belöpte å senare hälften av samma år,

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande tagas i anspråk för följande ändamål, nämligen:

a) för upprätthållande av försvarsdepartementets verksamhet: det under fjärde huvudtiteln uppförda anslaget till lantförsvarsdepartementet samt det under femte huvudtiteln upptagna anslaget till sjöförsvarsdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli och samma departements kommandoexpedition;

b) för upprätthållande av social- och kommunikationsdepartementens verksamhet:

de under sjätte huvudtiteln uppförda anslagen till civildepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, till övergångsstat för departementet, till extra byrå för fattigvårdsärenden, till extra föredragande för mål hos regeringsrätten samt till extra fördragande för stadsplane- med flera ärenden, därvid anslaget till övergångsstat för civildepartementet skulle för motsvarande ändamål användas inom socialdepartementet;

c) för upprätthållande av finansdepartementets verksamhet:

de under sjunde huvudtiteln uppförda anslagen till finansdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, till en extra byråchef för lagärenden och till förstärkning av arbetskrafterna å finansdepartementets regeringsrättsbyrå; samt

d) för upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet:

det under femte huvudtiteln uppförda anslaget till sjöförsvarsdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli och samma departements kommandoexpedition, såvitt anginge det belopp av 3.400 kronor, som icke behövde tagas i anspråk för försvarsdepartementets räkning, och,

under förutsättning att Kungl. Maj:ts förslag om indragning av en andre kanslisekreteraretjänst i jordbruksdepartementet vunno riksdagens bifall, det under nionde huvudtiteln uppförda anslaget till jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, såvitt anginge det belopp av 2,000 kronor, som besparades genom nämnda indragning;

dels ock, såsom förstärkning av eljest för ändamålet tillgängliga medel, för upprätthållande av justitie-, social-, kommunikations-, finans- och handelsdepartementens verksamhet å tilläggsstat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, anvisa

under andra huvudtiteln:

för justitiedepartementet ett belopp av 4,350 kronor;

under sjätte huvudtiteln:

för social- och kommunikationsdepartementen ett belopp av 40,900 kronor,

att efter Kungl. Maj:ts närmare beprövande mellan sistnämnda båda departement fördelas, samt

under sjunde huvudtiteln:

för finansdepartementet ett belopp av 9,400 kronor, och

för handelsdepartementet ett belopp av 42,700 kronor;

D. att riksdagen måtte avslå

1) herr Reuterskiölds motion, nr 56, i vad den avsåge skrivelse

till Kungl. Maj:t om överflyttande av vissa ärenden angående kyrkolagstiftningen till eklelesiastikdepartementet;

2) herr Lübecks motion nr 159; och

3) herr Molins motion nr 224.

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.

(Forts.)

Reservationer hade likväl avgivits:

vid *punkt A 2) a)* av herrar *Swartz, Ollas A. Ericsson, Widell, Bergqvist, Nilsson* i Bonarp, *Nilsson* i Landeryd och *Erlansson*, vilka ansett, att utskottets motivering beträffande justitiedepartementet (sid. 11 i det tryckta utlåtandet) bort hava annan i reservationen angiven lydelse;

vid *punkt A 2) b)* av herrar *Kvarnzelius, Swartz, Ollas A. Ericsson, Widell, Bergqvist, Jönsson* i Revinge, *Nilsson* i Bonarp, *Nilsson* i Landeryd och *Erlansson*, vilka ansett, att utskottets motivering beträffande försvarsdepartementet (sid. 15 i det tryckta utlåtandet) bort hava annan av reservanterna föreslagen avfattning;

vid *punkt A 2) d)* och *punkt C* av herrar *Swartz, O. Olsson, Jeansson, Pers, Eriksson* i Grängesberg, *Anderson* i Råstock, *Lübeck* och *Hamrin*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa i fråga om *punkt A 2) d)*,

att riksdagen måtte uppföra — — — — —

dels ett ordinarie anslag — — — — — 120,500 kronor;

dels ock utöver nyssberörda anslag för upprätthållande av departementets verksamhet å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 24,800 kronor; samt

i fråga om *punkt C*,

att riksdagen måtte såsom förstärkning av eljest för ändamålet tillgängliga medel för upprätthållande av social- och kommunikationsdepartementens verksamhet å tilläggsstat för år 1920 under sjätte huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 46,900 kronor;

vid *punkterna B och C* av herrar *Swartz, O. Olsson, Jeansson, Pers, Eriksson* i Grängesberg, *Anderson* i Råstock, *Lübeck*, och *Hamrin*, vilka förklarar sig anse, att utskottet bort hemställa

rörande *punkt B*,

att riksdagen måtte för upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 12,000 kronor; och

rörande *punkt C*,

att riksdagen måtte såsom förstärkning av eljest för ändamålet tillgängliga medel för upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet på tilläggsstat för år 1920 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, 48,700 kronor; samt

vid *punkt D 2)* av herrar *Jeansson* och *Lübeck*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till herr *Lübecks* motion nr 159.

Punkten A 1).

Utskottets hemställan bifölls.

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

Härpå föredrogs punkten A 2); och yttrade därvid:

Herr Nilsson i Landeryd: Herr talman! Beträffande pnnkt A 2) a) innebär Kungl. Maj:ts förslag, att tvångsarbetsanstalterna skola överföras från justitiedepartementet till socialdepartementet. Huvudskälet för detta överförande skulle vara, att dessa anstalters verksamhet är av social natur. Emellertid vill jag påpeka något som utskottet i sin motivering framhållit, nämligen att Kungl. Maj:t borde taga under förnyat övervägande, huruvida polisväsendet och lantregeringen skola överföras till socialdepartementet eller möjligen till justitiedepartementet. Då man sålunda ifrågasätter att dessa inrättningar skola överföras till justitiedepartementet följer härav, att man icke nu bör fatta beslut om överflyttande av tvångsarbetsanstalterna då dessa naturligen böra lyda under samma departement som polisväsendet. Nu är det på det sättet, att tvångsarbetsanstalternas personal för närvarande lyder under fångvården och därmed under justitiedepartementet. Enligt Kungl. Maj:ts och utskottets förslag skulle tvångsarbetsanstalternas personal utbrytas ur fångvårdsstaten. Det skulle då bli en särskild styrelse alldeles såsom nu beträffande uppfostringsanstalterna, vilken skulle lyda under socialdepartementet.

Lösdrivare dömas ju av polismyndigheterna, under det att de personer, som stå under kriminallagen, det vill säga de, som omhändertagas av fångvården och uppfostringsanstalterna, dömas av juridisk myndighet. Detta utgör ju visserligen ett skäl att överföra tvångsarbetsanstalterna till socialdepartementet, då ju polisväsendet enligt det kungliga förslaget skulle höra under socialdepartementet. Men det förefaller mig ganska olämpligt, såsom förut framhållits att då utskottsmajoriteten ifrågasätter, att polisväsendet framdeles efter förnyat övervägande borde höra till justitiedepartementet, man redan nu skulle besluta om att tvångsarbetsanstalterna skulle överföras till socialdepartementet. Det vore då en given följd, ifall det i utskottets motivering uttalade förslaget går igenom, att också tvångsarbetsanstalterna komme att lyda under samma departement som polisväsendet.

Det är öanska sannolikt, att ifall tvångsarbetsanstalternas personal utbrytes ur fångvårdsstaten man framdeles måste inrätta en särskild styrelse för den personen. Ett dylikt beslut komme sålunda enligt min uppfattning att utgöra ett frö till ett nytt ämbetsverk.

Från personalens egen synpunkt är det givetvis lämpligare att den tillhör fångvården, då ju befordringsmöjligheterna äro större inom fångvården, än vad de skulle kunna bli för denna personal, ifall den komme att utbrytas ur fångvården och bilda en särskild grupp. Vid ett samtal med en person, tillhörande tvångsarbetsanstalternas personal, har jag erfarit, att personalen på det kraftigaste reagerar mot detta förslag och att den kommer, så fort det finnes möjlighet, att söka sig över från tvångsarbetsanstalterna till fångvården, därför att med detta förslags genomförande befordringsmöjligheterna bliva så minimala, att dessa befattningshavare icke kunna finna det

med sin fördel förenligt att stanna kvar. Jag anser, att hur starka skäl som än kunna tala för utskottets förslag i övrigt, man ej nu bör föra över tvångsarbetsanstalterna till socialdepartementet, då man icke har fattat bestämd ståndpunkt beträffande polisväsendets ställning i framtiden, och då man med all sannolikhet framdeles kommer att överföra polisväsendet till justitiedepartementet och då givetvis också tvångsarbetsanstalterna, på grund av deras samhörighet med polisväsendet.

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Beträffande lots- och fyrväsendet är det för närvarande så, att det hör under marinen. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle detsamma överföras från marinen till handelsdepartementet. Jag vill då erinra om, att enligt Kungl. Maj:ts och utskottets förslag sjökarteverket fortfarande skulle lyda under marinen. Enbart från den synpunkten tycker jag det är märkvärdigt, att överföra lots- och fyrväsendet till handelsdepartementet. Då lots- och fyrväsendet ju är mycket beroende av sjökarteverkets arbete, anser jag det vara självklart, att detsamma bör lyda under samma myndighet som sjökarteverket.

Jag vill som ett särskilt skäl för att lots- och fyrväsendet bibehållas under marinen framhålla, att inom marinen finnes den största sakkunskapen på detta område och att tjänstemännen inom lots- och fyrväsendets personal i allmänhet, så vitt jag vet, rekryteras från marinen. Därtill komer en annan sak, vilken är framhållen i reservationen, att om lots- och fyrväsendet sorterar under marinen, detsamma har flottans varv i Stockholm och Karlskrona att tillgå för reparationer och nybyggnader. Även med lots- och fyrväsendets förläggning under handelsdepartementet kunde man ju förutsätta, att varven kunde bli tillgängliga för sagda behov, men lots- och fyrväsendet kommer dock icke att intaga samma ställning beträffande dessa möjligheter, som om det får kvarstanna under marinen.

Det har från intresserat håll inom statsutskottet gjorts en undersökning om hur det ställer sig med denna fråga inom andra länder. Av denna undersökning har framgått, att det icke i hela världen som man vet förekommer något land, där lots- och fyrväsendet hör under handelsdepartementet, utan det är överallt förlagt till marinen. Jag har icke heller hört några särskilda skäl framställas för överflyttande av lots- och fyrväsendet i vårt land från marinen till handelsdepartementet. Ifall någon särskild olägenhet hitills hade kunnat påvisas, så skulle man naturligtvis hava använt detta såsom skäl härvidlag, men jag har icke hört, att någon sådan olägenhet förekommit.

Under sådana förhållanden ber jag, herr talman, att få yrka att kammaren måtte bifalla utskottets hemställanden i punkterna A 2) a) och A 2) b), med godkännande tillika av de förslag i avseende å motiveringen, som framställts i den av herr Swart m. fl. vid punkt A 2) a) fogade reservationen och i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkt A 2) b) avgivna reservationen.

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman! Jag ber att i fråga om vad herr Nilsson i Landeryd anförde beträffande punkt

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

a), där det gäller tvångsarbetsanstalternas förläggning, få säga, att det är riktigt, att tvångsarbetsanstalterna hittills varit förlagda till justitiedepartementet, men det är nu meningen, att de skola flyttas över till socialdepartementet. Däremot hava nu reservanterna vänt sig. De vilja, att dessa anstalter skola vara kvar under fängvårdsstaten. Efter min bestämda uppfattning föreligga synnerligen talande skäl för att tvångsarbetsanstalterna flyttas över till socialdepartementet. Det har onekligen icke varit till fromma för tvångsarbetsväsendet, att tvångsarbetsfångarna hava jämställts med brottslingar i vanlig mening. De hava fått en fläck på sig i det allmänna medvetandet, som gjort, att de haft svårt att resa sig, när de kommit ut, och detta har gjort, att våra fattigvårdsmyndigheter och de, som handhaft dessa ting, endast i undantagsfall sänt sådana personer till tvångsarbetsanstalt, som behövt komma dit, därför att de vetat med sig, att detta kanske icke skulle hava varit till deras förbättring utan till ett nedbrytande av deras framtid.

Men därtill kommer ett alldeles nytt skäl, som gör, att frågan ligger ännu starkare till hädanefter än hittills, och det är tillkomsten av den nya fattigvårdslagen. Enligt denna skola landstingen upprätta arbetsanstalter. Dessa arbetsanstalter komma att bli en mildare form av tvångsarbetsanstalterna. Jag kan icke finna någon möjlighet för dessa läns- eller kommunvis anordnade arbetsanstalter att fylla sin uppgift, om det icke blir ett mycket livligt och intimt samarbete mellan dem och statens anstalter för de egentliga lösdrivarna. Jag kan sålunda icke finna annat än att detta är ett skäl, som talar synnerligen starkt för att det bör vara samma centrala ledning för tvångsarbetsanstalterna som för fattigvården och arbetsanstalterna.

Härtill kommer ytterligare ett skäl, som naturligtvis skulle kunna åberopas för att lägga fängvården i allmänhet under socialdepartementet men som särskilt talar för att dit hänföra tvångsarbetsanstalterna, och det är, att alkoholistvården ju också hör till detta departement. Det blir i själva verket många gånger endast en lämplighetsfråga eller kanhända en subjektiv bedömningsfråga, om en person skall betraktas som lösdrivare och sändas till en tvångsarbetsanstalt eller om han skall skickas till ett alkoholisthem. Sålunda, både fattigvårdslagens bestämmelser om arbetsanstalter och alkoholistlagen med mera göra det, efter mitt sätt att se, absolut nödvändigt, att även lösdrivarväsendet i vårt land handhaves av samma centrala myndighet som fattigvården och alkoholistvården.

Nu har den förste ärade talaren pekat på att personalen vid Svartsjö opponerat sig mot att komma bort från fängvården. Jag förstår mycket väl, att man befarar, att det skall bli mindre beföringsmöjligheter, om man kommer under ett departement, som icke har samma stora antal anstalter under sig som fängvårdsstaten. Men jag antar, att staten väl kommer att ordna den saken så, att denna personal på ett eller annat sätt hålles skadeslös för vad den

sålunda kan gå miste om. Jag kan icke tänka mig annat, än att den saken skall ordna sig. Och skulle det vara så, att dessa befattningshavare vilja gå över till eller rättare stanna kvar i fångvården, så är det en sak, som vederbörande departementschef och Kungl. Maj:t i sinom tid givetvis komma att giva sitt beaktande. Jag vill i alla fall i detta sammanhang till regeringen uttala den förhoppningen, att när den frågan skall bedömas, hänsyn tages till personalen, så att dess önskemål så långt möjligt tillmötesgås.

Jag ber, herr talman, att beträffande punkten om tvångsarbetsanstalterna få yrka bifall till utskottet hemställan.

Herr Thore: Herr talman! Det förefaller mig vara synnerligen svaga skäl, reservanterna kunna åberopa för sin ståndpunkt, att lots- och fyrväsendet bör förläggas under det gemensamma försvarsdepartementet. Jag tror, att de knappast kunna verka övertygande på dem, som följt detta ärende. När frågan om inrättande av ett handels- och sjöfartsdepartement behandlades av departementalkommitterade, så var man där enhälligt av den meningen, att lots- och fyrväsendet skulle läggas under handelsdepartementet. Det var en underförstådd sak, att det skulle höra dit, därför att dessa ärenden äro av sådan natur, att de hänga mycket intimt samman med handelssjöfarten. Det finns en hel mängd uttalanden från den tiden, som bestyrka detta. Jag skall bara tillåta mig anföra ett, så gammalt som från 1894, nämligen av en ledamot av den kommitté, som behandlade frågan om sammanslagning av försvarsdepartementen. Han säger, att »om lotsverket i likhet med järnvägsväsendet varit en skapelse av detta århundrades senare hälft, skulle säkerligen ingen kommit på den tanken att underordna detsamma sjöförsvarsdepartementet».

Nu förmena reservanterna, att lots- och fyrväsendet icke skulle ha så många beröringspunkter med handelssjöfarten, och att det därför i det stora hela skulle vara likgiltigt, vart de hörde. Men detta är visst ingen likgiltig sak för handelssjöfarten. Man måste se denna fråga från merkantil sjötrafiksynpunkt och icke från sjömilitär synpunkt. Det spelar en betydande roll för en hamnort, att få lots- och fyrväsendet ordentligt ordnat. lederna uttryckte, ordentlig belysning, så att platsen kan anlöpas både natt och dag och mistsignalering och behöfelig lotsuppassning med mera behörigen ordnas. Eljest blir den orten tillbakasatt för andra platser. Det är klart, att sådana spörsmål måste ses från handelssjöfartens synpunkt, från den synpunkten, om det är värt att göra så mycket vid en viss ort i betraktande av vad kostnaderna belöpa sig till.

Som ett skäl för att bibehålla lots- och fyrväsendet under marinen har man anført, att dess materiell lämpligen skulle kunna underhållas vid flottans varv och sysselsättning där sålunda beredas. Det kan naturligtvis därvidlag endast röra sig om fyrväsendets

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.*

(Forts.)

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

flytande materiell, ty den *fasta* materiellen, nämligen fyrrar och fasta sjömärken, kan ju icke flyttas till flottans varv. Och den fasta materiellen är den väsentligaste delen. Med avseende på fyrskeppen, så är det reparationer, som mest komma i fråga. Jag fick i går en uppgift angående denna sak av lotskaptenen i västra lotsdistriktet. Han nämnde några ord om kostnaden i fall ett fyrskepp eller en lotsångare förflyttades från Göteborg till Karlskrona för att där utföra de årliga istädsättningsarbetena. Det skulle gå åt 30 ton kol, vilket med ett pris av 150 kronor per ton gör 4,500 kronor, bara för transporten från Göteborg till Karlskrona och tillbaka. Möjligen skulle hela reparationen icke var värd mer än 4,500 kronor. Då förstår man, att det icke vore synnerligen national-ekonomiskt att flytta denna materiell till flottans varv, när det gäller mindre underhållsarbeten. En annan sak är det med nybyggnader. Men det är klart, att vare sig lots- och fyrväsendet lägges under det ena eller det andra departementet, så böra dessa nybyggnader kunna ske vid flottans varv.

Så kommer man med ett annat skäl, nämligen att i alla länder, där reservanterna tagit reda på förhållandena i ifrågavarande avseende lots- och fyrväsendet ligger under försvarsdepartementet eller i varje fall under marinen. Hade de ärade reservanterna undersökt saken närmare, så tror jag icke de hade kommit att framföra det argumentet i sin reservation. Om man går in på detta spörsmål — och jag skall göra det helt kortfattat — så skall man finna, att lots- och fyrväsendet i utlandet i allmänhet har en helt annan organisation än i vårt land. I Norge till exempel äro lotsväsendet och fyrväsendet helt skilda från varandra. Där finnes en särskild fyrdirektör men ingen lotsdirektör, utan lotsväsendet är lokalt organiserat och förestås av överlotsar och lotsåldermän. Och lotsavgifterna äro icke alls av något slags statlig natur. I England lyder fyr- och lotsväsendet under en institution med medeltida ursprung, som kallas *Trinity house* och är ett kollegialt ämbetsverk med 10 aktiva ledamöter. Av dessa skall en vara f. d. marinofficer och de övriga nio f. d. befälhavare vid handelsflottan. De av handelsflottan erlagda fyr- och båkavgifterna gå direkt till inrättande och underhåll av säkerhetsanstalter för sjöfarten, och användningen av medlen står under handelsdepartementets (Board of Trade) kontroll. Lotsväsendet är lokalt organiserat under olika former, och lotsarna äro icke att betrakta som statstjänstemän. Någoting liknande är förhållandet i Danmark och Tyskland. I sistnämnda land betalar sjöfarten icke några fyr- och båkavgifter.

Nu menar man, att marinen icke skulle få något inflytande på lots- och fyrväsendet, om det förlades under handelsdepartementet. Men därtill vill jag svara, att en stor del av befäls personer inom lotsverket ha fått sin utbildning vid marinen och alltså äro väl underkunniga om marinens intressen. Så är t. ex. generallotsdirektören en flottist o. s. v. Och för övrigt är det ju föreskrivet, att det skall inkallas en representant från marinen, när det gäller

frågor, som beröra denna. Marinens befattning med lotsväsendet torde nu huvudsakligen avse kustsignaleringen, vilken emellertid sedan trådlös telegrafi och flygspaning införts, icke har den betydelse för sjöförsvaret som fordom.

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Jag vill slutligen erinra om — vad som också framhålles i den kungl. propositionen — att det ju är klart, att för att syftet med dessa nya departement skall uppnås, så är det nödvändigt, att varje ärende lägges på den plats, där det verkligt hör hemma. Det är det enda möjliga för att få en verkligt god organisation och för att ärendena skola kunna behandlas på ett sakligt tillfredsställande sätt.

På den grund, herr talman, skall jag be att få hemställa, att kammaren i den ifrågavarande punkten ansluter sig till det förslag, som är framlagt av Kungl. Maj:t och utskottet, till vilket jag alltså yrkar bifall.

Herr Lithander: Herr talman! I likhet med den siste ärade talaren är jag också av den meningen, att det vore till stor skada, om vi nu vid denna förändring icke hänförde lotsverket till handelsdepartementet. Det är ju så, att handelsdepartementet skall ha till uppgift att främja näringslivet och att främja sjöfarten. Och även om lotsverket givetvis har med flottan att göra, så torde i alla fall dess huvuduppgift vara att tillgodose den svenska sjöfarten. På den grund kan man icke komma till annat resultat, än att det vore önskvärt, att handelsdepartementet även finge vara i kontakt med utvecklingen av lotsväsendet.

Man måste även uttrycka den uppfattningen, att det är önskvärt, att försvarsdepartementet, som nu skall omfatta både lant- och sjöförsvaret, får odelat ägna sig åt den uppgiften och att det frigöres från varje annan sak, som icke direkt kan hänföras till försvarsdepartementet.

Den ärade reservanten herr Nilsson i Landeryd anförde, att då sjökarteverket tillhörde marinen, borde även lotsverket göra det. Men det är ju en väsentlig skillnad på att upprätta sjökartor över rikets kuster, där icke allenast de allmänna farlederna skola kartläggas utan även flottan skall ha tillgång till de s. k. hemliga lederna. Den saken tillhör marinen. Med befarandet av dessa leder är det ordnat så, att lotsverket har icke det ringaste att göra med de hemliga marinlederna, utan det är tvärtom så, att om lots befinner sig på ett örlogsfartyg, när det passerar en hemlig led, så står det i instruktionen, att lotsen skall avlägsnas från bryggan.

Vidare sade herr Nilsson i Landeryd, att lotsverket stundom har med signalväsendet att göra. Ja, vi ha hört herr Thore omnämna den omläggning av signalväsendet, som följt med flygväsendet o. s. v. Men även om man skulle bliva i behov av förutvarande signalering under kommande krig, så är det till nackdel för lotsverket, att dess personal skall avlägsnas från det den har reda på

Ang. ändrad
organisation
av skätsde-
partementen.

(Forts.)

och ersättas med ovanf folk. Även ur den synpunkten är det således snarare anledning att gå åt motsatt håll.

Den invändningen att man har behov av flottans varv vid reparationer av fyrmateriellen är redan bemött. Jag kan tillägga, att det händer, att flottan själv undanber sig sådana reparationer. Och följderna har blivit, att lotsverket har i Stockholm anlagt en särskild reparationsverkstad för sin egen räkning. Alltså har erfarenheten visat, att det icke är något behov av samarbete där, utan snarare tvärtom.

Vad man i andra länder gör, anser jag, man icke bör fästa sig så mycket vid, ty bäst är nog för varje land att ordna det så, som det finner bäst för sin egen del. Och icke annat än jag kan se, göra vi här klokast att följa Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Jag kan ju nämna, att Nautiska föreningen i Göteborg, ångbåtsbefälhavareföreningen i Stockholm och fartygsbefälhavareföreningen i Gevle — alltså synnerligen sakkunniga organisationer ha enstämmigt uttalat sig för att lotsverket bör sortera under handelsdepartementet.

Så vill jag till sist säga det, att det är givet, att om det redan under den nuvarande ordningen med lotsväsendets sortering under sjöförsvarsdepartementet, som har kunnat något så när odelat ägna sig åt sin huvuduppgift och haft lotsverket vid sidan, gör sig gällande en önskan, att lotsverket skall frigöras därifrån och få sortera under ett blivande handelsdepartement, så skulle den önskan ännu starkare göra sig gällande, därest lotsverket mot utskottets och Kungl. Maj:ts förslag tillfördes det nya försvarsdepartementet, där chefen har att ägna sin uppmärksamhet hädanefter icke bara åt marinen utan även åt lantarmén.

Jag tror man gör klokt i att koncentrera in sakerna dit de höra, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts och utskottets förslag på denna punkt.

Herr L e a n d e r: Herr talman! Herr Nilsson i Landeryd yttrade i sitt anförande, att personalen vid Svartsjö hade reagerat mot förslaget att överföra tvångsarbetsanstalterna från justitiedepartementet till socialdepartementet. Jag tror det där är litet för starkt uttryckt. Jag har också talat med samma personer som han och för övrigt även med andra, och det är egentligen icke mot förslaget om överflyttningen, som de reagera, utan tvärtom, ha de förklarat, att de ur flera synpunkter finna det lämpligt. Vad de däremot äro bekymrade över är, att utvägen för dem att komma över till fångvården skulle bli stängd, om de komme under socialdepartementet. Men det torde nog vara onödiga bekymmer, ty meningen är väl, att alla, som nu önska gå över till fångvården, skola ha rättighet att göra det. Såsom det har åberopats, äro de ju konstituerade för tjänst inom fångvården, och därför bör det även finnas möjlighet för alla, som vilja, att gå över dit. Och sådan möjlighet

förefinnes, ty på grund av vissa förhållanden kommer en ökning av bevakningspersonalen vid fängelserna att äga rum, och jag tänker, att alla, som önska flytta över till fångvården, kunna få denna önskan uppfylld inom den närmaste tiden. För övrigt är det ju meningen, att även i framtiden alla, som önska övergå från tvångsarbetsanstalterna till fångvårdstjänst, skola ha rättighet till det och tvärtom.

Varför flera bland tjänstemännen å Svartsjö nu icke önska denna överflyttning, grundar sig på rent personliga skäl, som jag icke här kan anföra. Men det är klart, att man icke kan lägga dessa personliga synpunkter på frågan, där det gäller en överflyttning, utan den måste grunda sig på verkliga sakskalet. Om man nu lägger de sakliga skälen på frågan, måste man ändå erkänna, att det är mera lämpligt, att tvångsarbetsanstalterna komma under socialdepartementet, än att de i fortsättningen skola lyda under justitiedepartementet. Jag vill icke säga, att tvångsarbetarna äro bättre än straffångarna utan tvärtom. Men man bör dock tänka på, att de icke äro brottslingar i egentlig mening, att de dömas till tvångsarbete icke för brott mot strafflagen utan emedan de uraktlåta att sig försörja. De gå omkring och bettla. äro lata och vilja ingenting göra.

Emellertid finna vi nu, att bland de förvaltningsgrenar, som föreslagits att förläggas till socialdepartementet, förekommer nykterhetsverksamheten, alkoholistvården och behandlingen av lösdrivare. Dessa ha icke utan skäl fått sin plats bredvid varandra. Ty det är så, att dessa lösdrivare äro alkoholister nästan undantagslöst. Därför tänker man sig ju, att det skulle bli en samverkan mellan alkoholistanstalterna och tvångsarbetsanstalterna. De, som på grund av dåligt uppförande icke kunna hysas på en alkoholistanstalt, skulle kunna överflyttas till en tvångsarbetsanstalt. Och tvärtom kan man tänka sig, att åtskilliga, som dömas till tvångsarbete, lämpa sig bättre för intagande på alkoholistanstalt. Men skall det nu bli en sådan samverkan mellan tvångsarbetsanstalterna och alkoholistanstalterna, så är det väl ändå lämpligt, att de lyda under samma departement. För övrigt anser jag för min del, att de borde lyda under samma direktion, varigenom den farhåga, som herr Nilsson i Landeryd uttalade om att vi skulle få ett nytt ämbetsverk, komme att försvinna.

Sedan har utskottets ärade vice ordförande framhållit, att även mellan fattigvården och tvångsarbetsanstalterna har man tänkt sig en samverkan. Enligt nu gällande fattigvårdslag äro ju alla lands-ting skyldiga att upprätta arbetshem, i vilka sådana individer skola tagas in, som icke kunna förvaras i kommunernas vanliga anstalter. Men kunna de icke heller hysas i arbetshem, skola de dömas till tvångsarbete och tagas in på tvångsarbetsanstalt. Då är det väl lämpligt att samma departement och samma styrelse få behandla alla dessa ärenden.

*Any. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

På grund av vad jag sålunda anfört, anser jag, att utskottets förslag i punkt A 2 a bör bifallas.

Däremot finner jag, att reservanterna ha mycket goda skäl, när de i fortsättningen vilja bibehålla lots- och fyrinrättningen under försvarsdepartementet. Därpå skall jag nu emellertid icke inlåta mig, utan herr talman, jag skall be att med herr talmannens benägna medgivande få med ett par ord yttra mig om en annan fråga, som kanske ligger litet vid sidan av det ämne vi diskutera. Men jag tror icke, det yppar sig något mer gynnsamt tillfälle att framföra detta än just nu då departementalreformen är på tal.

Då man sitter uppe i konstitutionsutskottet och läser igenom statsrådsprotokollen, så förvånas man rent av många gånger över att Kungl. Maj:t skall handlägga ärenden, som äro av så underordnad betydelse, som nu verkligen förekommer. Kungl. Maj:t, som ju har viktigare saker att syssla med, borde, tycker man, förskonas från att handlägga sådana där rena småärenden. I t. ex. jordbruksdepartementets protokoll finner man den ena gången efter den andra, att den och den herrn fått tillstånd att från Finland införa en hund, enär Finland för tillfället varit smittat av någon djursjukdom. Och den och den damen har fått tillstånd att införa en engelsk hund o. s. v. Man tycker ju, att dessa ärenden icke äro mer viktiga, än att en underordnad myndighet kunde få handlägga och bestämma över dem. Medicinalstyrelsen rådfrågas i allmänhet, innan en sådan där hund får komma över gränsen, och man tycker ju, att medicinalstyrelsen skulle ha nog kompetens, att ordna den saken på egen hand. Likaså när man läser finansdepartementets protokoll, så återkomma oupphörligt frågor om dispens för sådana, som icke uppfylla de teoretiska kompetensfordringarna för att föra mindre fartyg, men som visat sig äga den faktiska kompetensen därtill. Här höres alltid kommerskollegium, och Kungl. Maj:ts utslag grunda sig alltid på kommerskollegii utlåtande. Tillstyrker kommerskollegium, så anbefalles ämbetsverket att utfärda certifikat, och om kommerskollegium avstyrker, så avslår Kungl. Maj:t. Skulle nu icke kommerskollegium kunna avgöra sådana frågor själv, utan att Kungl. Maj:t skall behöva syssla med dem?

Jag har velat anföra dessa båda exempel, som skulle kunna mångfaldigas. Man förvånar sig över, att icke Kungl. Maj:t själv söker vidtaga åtgärder för att komma ifrån de där småsakerna. Men kanske Kungl. Maj:t icke vill tala i egen sak. Alltnog. vi kunna väl alla vara ense om, att en hund som införes, trives lika bra och har för sin ägare lika stort värde, om icke landets högsta myndighet utan medicinalstyrelsen finge bestämma över hundens öde och över hans vistelseort.

Herr Lübeck: Herr talman! På grund av sättet för ärendets föredragning nödgas jag fästa kammarens uppmärksamhet på några punkter av ganska vitt skild innebörd. Jag skall dock huvudsakligen sysselsätta mig med frågan om tekniskt utbildade byråchefer i de

båda nya departementen, kommunikationsdepartementet samt handels- och industridepartementet.

Jag ber emellertid att först få meddela till kammarens protokoll, att det endast är genom ett missförstånd, som jag blivit antecknad som reservant i fråga om lots- och fyrinrättningens förläggning, i det jag inom statsutskottet i likhet med ett par herrar, som här tidigare yttrat sig i kammaren, har uttalat den uppfattningen, att lo's- och fyrinrättningen borde förläggas till handelsdepartementet, av organisatoriska skäl.

Jag ber vidare att få påpeka, att jag i en motion har föreslagit de enskilda bankernas förläggande till handelsdepartementet och att jag kommer att, när denna fråga föredrages under punkt D, yrka bifall till vad jag motionsvis i det avseendet föreslagit.

Om jag sedan får taga kammarens uppmärksamhet i anspråk ett ögonblick för en fråga, som jag tillmäter en alldeles särskild betydelse, därför att den bottenar i ett spörsmål, som jag tror under de kommande åren måste tränga sig fram till större förståelse, än som till synes kommit den till del i statsutskottets utlåtande, så gäller detta frågan om anställande av tekniska byråchefer som extra föredragande i kommunikations- samt handels- och industridepartementen. Jag ber nu att särskilt få avhandla denna fråga i vad den rör kommunikationsdepartementet, då denna punkt nu är föredragen.

Utskottet har i sitt uttalande om denna fråga i motiveringen, såvitt jag kan finna, gjort sig skyldigt till ett stort missförstånd, då man där endast säger, att det synes vara snart sagt omöjligt att finna en person, fullt sakkunnig å de olika områden av teknisk verksamhet, som tillhöra kommunikationsdepartementet. Denna syn på saken är felaktig. Kungl. Maj:ts syfte med det väckta förslaget har säkerligen icke varit, att denne man skulle vara en s. k. expert på alla de mångskiftande områden, som falla under kommunikationsdepartementets arbetsområde. Han skall i stället vara en allmänbildad tekniker. Och jag tror man skall vara bra blind för både tidens krav och teknikens nuvarande utveckling, om man icke går med på, att inom ett departement med så utslutande teknisk läggning som kommunikationsdepartementet det måste finnas arbetsuppgifter för en person, som fått teknisk utbildning i motsats till eller vid sidan av juridisk eller rent administrativ sådan. Frågan om inrättande av dessa båda nya departement har framdrivits under loppet av det senaste 10-talet år icke minst, vågar jag säga, från tekniska och industriella kretsar. Man måste då säga, att det är nedslående att se, att när man kommit så långt som till organiserandet av dessa departement i detalj, så skall man icke inom ramen för dessa departement finna någon bestämd plats för en tekniskt utbildad person.

Det har då utan tvivel under den ställning, som statsutskottet intagit, också legat den uppfattningen att det skulle vara förenat med vissa lönetekniska svårigheter, när det gäller att reglera lö-

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.

(Forts.)

nen för den avsedde extra föredraganden. Från en del håll göres gällande — och det lyser även igenom i statsutskottets motivering — att det icke skulle vara möjligt att för den föreslagna lönen få en dugande person. Denna uppfattning jävas emellertid av erfarenheten från andra håll. När för några år sedan frågan om omorganisation av kommerskollegium förelåg, så uttalades från samma håll farhågor för att man icke skulle kunna få någon kompetent person att åtaga sig att vara föredragande i tekniska ärenden. Det har emellertid visat sig, att dessa farhågor voro ogrundade. För t. o. m. en mindre lön än den Kungl. Maj:t föreslagit har man lyckats få en rad dugande män. Först var det kommerserådet Dillner, nuvarande chefen för Grängesbergsbolaget, sedermera under några år kommerserådet Enström, som nu är direktör för ingenjörsvetenskapsakademien, och nu sitter där kommerserådet Sohlman. Med tanke på detta förhållande tror jag icke man gör rätt, när man misstror möjligheten att till teknisk byråchef i kommunikationsdepartementet få en fullt kompetent person. Utan säkerligen finnes det personer med den tekniska utbildning och det allmänna intresse, som erfordras för denna tjänst, så att man i det fallet icke behöver hysa några farhågor.

Så har från andra håll också uttalats, att den föreslagna lönen skulle vara för hög. Den passar icke in i ramen för löneskalan, ty denne man skulle ju få högre lön än statssekreteraren, har det sagts. Jag hör nu icke till dem, som i någon högre grad respektera dessa lönetekniska synpunkter, utan har många gånger givit uttryck åt den uppfattningen, att det är absolut nödvändigt, inom ett sunt statsmaskineri att se till, att man betalar den person man vill ha, så att man får rätt person på rätt plats. Och det får nog lov att gälla även här. Nog är det bra smärtsamt, när man i detta speciellt tekniska departement icke synes vilja bereda plats för någon annan teknik än lönetekniken!

Till slut ber jag att få åberopa vad förutvarande chefen för kommerskollegium generaldirektör Lagerheim yttrade med anledning därav, att han tidigare inom kommerskollegiikommittén hade gjort sig till tolk för den uppfattning, statsutskottets majoritet här förfäktar. Han misstrodde också nyttan av att få in en tekniker i ämbetsverket som direkt föredragande. Men sedan han gjort sin erfarenhet om den man, som således i viss mån mot hans vilja blev teknisk föredragande inom kommerskollegium, så gjorde han inför sittande kommitté senare det erkännandet, att han hade misstagit sig i sin tidigare uppfattning, och han tillade, att först sedan han hade fått denne tekniker inom kollegiet, så hade han erfarit, vad kollegiet tidigare hade saknat.

Jag ber på grund härav, herr talman, att nu särskilt få yrka bifall till den av herr Swartz m. fl. vid punkt A 2) d) avgivna reservationen.

Herr Carlsson i Alfhöjd: Herr talman! Den lägre fäng-

vårdspersonalen har för mig framlagt en del av de betänkligheter, som de hysa beträffande organisationens förläggande under ett nytt departement. Emellertid har denna debatt för mitt vidkommande klargjort, att denna fängvårdspersonal i mångt och mycket utgått från orikliga synpunkter. Jag finner det icke vara något skäl, vad denna personal framfört, att det skulle bli för den i något avseende sämre om den komme att sortera under socialdepartementet.

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Emellertid har den lägre fängvårdspersonalen lyst den bestämda uppfattningen, att sedan de en gång fått anställning vid dessa tvångsarbetsanstalter, så skulle det icke finnas någon möjlighet för dem att sedan söka sig en befattning ut över hela fängvårdens område. Enligt herr Leanders upplysningar här skulle denna personalens uppfattning vara byggd på ett missförstånd, så att denna frihet för personalen att söka sig ut över fängvårdens hela område skulle förefinnas. Då emellertid dessa överflyttningar självklart för en del familjeförsörjare äro ganska besvärliga att företaga, förstår man, att i vissa hänseenden blir det nog ändå sämre för denna personal vid tvångsarbetsanstalterna, än det tidigare har varit.

Herr Bernhard Eriksson har här sagt, att befordringsmöjligheterna förmodligen komma att bli mindre för denna personal. Herr Eriksson tillade också, att det blir väl tillfälle för riksdagen att på något sätt gottgöra detta.

Jag vill särskilt taga fasta på de uttalanden, som gjorts från statsutskottsledamöters sida beträffande denna sak. Jag gör det, särskilt därför att jag under innevarande riksdag ämnar frambära en motion om att den lägre fängvårdspersonalen skall tillerkännas en högre tillfällig löneförbättring än den, som utgick föregående år och förmodligen kommer att föreslås även vid innevarande års riksdag. För mitt vidkommande ber jag statsutskottets ärade ledamöter att beakta de synpunkter, som komma att framföras från den lägre fängvårdspersonalens sida.

Herr Nilsson i Landeryd: Herr Eriksson i Grängesberg framförde som ett av de viktigaste skälen, för att icke säga det avgörande skälet, för överflyttning av tvångsarbetsanstalterna till socialdepartementet, att den nya fattigvårdslagen skulle medföra, att särskilda arbetsanstalter skulle inrättas, och att tvångsarbetsanstalterna borde lyda under samma departement som dessa anstalter. För min del förstår jag icke, vad det egentligen skall ha för betydelse, att dessa olika anstalter läggas under samma departement. Jag tror, att huvudsaken är, att dessa tvångsarbetsanstalter komma att läggas under samma departement som den myndighet, som skall döma de personer, som skola intagas på dessa anstalter. Då utskottet, både majoriteten och reservanterna, ifrågasätter, att Kungl. Maj:t skall taga under förnyad omprövning, huruvida icke polisväsendet bör överflyttas till justitiedepartementet, då förefaller det mig, att man också bör taga hänsyn till detta, då det gäller att besluta om tvångsarbets-

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

anstalternas förläggning och åtminstone vänta med denna överflyttning, tills det blir klart, vart polisväsendet skall förläggas. Härutinnan yttrade sig herr Eriksson i Grängesberg icke det minsta, men även han är dock med om att ett sådant förnyat övervägande sker.

Herr Leander nämnde, att han varit uppvaktad av samma personer från tvångsarbetsanstalterna, som talat med mig om detta, och att hans uppfattning var, att den motvilja, som råder mot en sådan överflyttning, skulle vara beroende på missförstånd. Jag tror icke, att det är något missförstånd, ty faktum är, att när en gäng tvångsarbetsanstalterna komma att utbrytas ur fångvården, kommer det icke att ske någon *befordran* av personalen från tvångsarbetsanstalterna till fångvårdsstaten. De kunna givetvis söka befattningar på samma sätt som varje annan medborgare, men kunna icke befordras i staten på det sätt, som nu sker. Nu utgör tvångsarbetsanstalternas personal en del av fångvårdsstaten och befordringar ske inom denna stat likaväl av tvångsarbetsanstalternas personal som av den övriga personalen. Men framdeles måste ansökan om överflyttning göras, när befordran skall ske. Detta är väl ändå en väsentlig skillnad. Detta skulle jag också vilja påpeka för herr Carlson i Alfhöjd, som nyss hade ordet.

Beträffande lots- och fyrväsendet sade herr Thore, att det var nödvändigt att få lots- och fyrväsendet tillgodosett på bästa sätt, och därför skulle det överföras till handelsdepartementet. Jag har icke hört något klander mot det tillgodoseende, som tidigare skett. Jag nämnde nyss, att om några särskilda skäl kunde påvisas för ett sådant överflyttande, skulle jag gärna vara med om det, men några sådana skäl ha ännu icke framförts. Man säger, att det bör tillgodoses, och det anser också jag, men jag tror, att det blir fullt ut lika väl tillgodosett inom sjöförsvars- som inom handelsdepartementet.

Herr Lithander framhöll, att det har ingen betydelse, att sjökarteverket ligger under försvarsdepartementet och lots- och fyrväsendet under handelsdepartementet, därför att lots- och fyrväsendet icke behöfve ha reda på de hemliga leder, som finnas. Han nämnde, att om en lots finnes ombord på ett örlogsfartyg, då får han till och med gå ned från kommandobryggan, när det passerar genom en hemlig led. Jag tycker, att detta argument bevisar tydligt, att marinen är bättre hemma beträffande sjölederna än lots- och fyrverkets personal i allmänhet och att det således är lämpligare att lots- och fyrväsendet hör under marinmyndigheterna, där en större kompetens förefinnes i fråga om farledsutprickning och dylikt, än att det skall överföras till ett departement, där samma sakkunskap icke förefinnes som inom marinen. Just detta argument motiverar på det kraftigaste den ståndpunkt, som jag intar.

Herr Thore framhöll vidare, att när det gäller reparationer, så bör det icke ifrågakomma, att materiellen skall transporteras från en avlägsen belägen ort till exempel till Karlskrona, och det anser också jag riktigt, ifall kostnaderna bli för höga. Men om materiellen finns så pass nära Karlskrona eller Stockholm, att det är lämpligt att transportera den dit, så förefaller det mig, att det just är lämpligare att

använda flottans varv än privata varv, när det ändå där finns en personal, som kan tillgodose detta behov. Herr Thore erkände också, att när det gällde nybyggnader och sådant, var det lämpligast, att det skedde på flottans varv.

Beträffande den tekniske representanten inom kommunikationsdepartementet anförde herr Lübeck, att man borde tillse, att den tekniska kompetens, som behövs, förefinnes inom detta departement. Om den saken är hela utskottet enigt, men man har olika uppfattning om, på vad sätt denna sakkunskap skall på det allra mest tillfredsställande sätt tillgodoses. Reservanterna anse, att om man får en särskild sakkunnig inom departementet, så skulle därigenom denna kompetens bättre tillgodoses, och majoriteten åter anser, att i händelse man i varje särskilt fall söker tillgodogöra sig den bästa möjliga sakkunskapen utifrån, så skulle därigenom ett fullt ut lika gott resultat kunna vinnas. Jag vill dessutom erinra därom, att i de departement, där särskilda statssekreterare finnas, skola dessa vara sakkunniga och rådgivare åt departementschefen just i de ärenden som förekomma till handläggning inom departementet. Då får man väl förutsetta, att statssekreteraren i kommunikationsdepartementet skall vara en så kompetent person, att han kan fullgöra den uppgift man avser med befattningens tillsättande.

Nu har herr Lübeck framhållit det orimliga i att det skulle kunna finnas en sådan trollkarl, att han kan vara hemma på alla områden. Det har man naturligtvis icke ifrågasatt på något håll, men jag erkänner mycket gärna, att en tekniskt bildad person har bättre förutsättning för att kunna genomtränga de frågor, som föreligga, än en annan, som icke är tekniskt utbildad. Det förefaller mig också, att när ett särskilt kommunikationsdepartement inrättas, som har att behandla tekniska frågor, så skulle också i viss mån vid handläggningen av dessa ärenden en större sakkunskap och erfarenhet upparbetas inom detta departement, än vad nu är fallet inom civildepartementet, som utan tekniska frågor får behandla en mångfald andra olikartade ärenden.

Herr Lübeck nämnde, att avlöningsfrågan kanske är den mest avgörande för dem, som motsätta sig detta förslag. För min del vill jag säga, att just de sakliga skälen äro mest avgörande, men det kan icke förbises, att även lönefrågan spelar en väsentlig roll. Enligt förslaget skall den extra byråchefen få en avlöning på 12,000 kronor förutom dyrtidstillägg. Ett kansliråd har för närvarande högst 8,700 kronor utom tillfällig löneförbättring och en statssekreterare har 11,000 kronor. Således skulle denna extra föredragande redan från första början få 1,000 kronor mer än statssekreteraren i lön och skillnaden skulle bli ännu större i förhållande till ett kansliråd förutom dyrtidstillägg på dessa överskjutande belopp, således en ganska avsevärd tillökning. Jag vill dessutom påpeka, att inom kommunikationsverkens lönestat skall en byråchef enligt det lönerglemente, som kommer att träda i kraft den 1 juli i år, få icke fullt 12,000 kronor i slutlön och 10,500 kronor i begynnelselön. Under nuvarande för-

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.*

(Forts.)

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.

(Forts.)

hållanden och då under närmaste tiden en lönereglering förestår för statsdepartementen, anser jag det vara olämpligt att nu inrätta en ny byråchefsbefattning med en sådan lön, innan lönereglering skett. Dessutom borde man kunna avvakta erfarenheterna om ärendenas behandling efter den nya departementsindelningen, innan man beslutar om detta.

Jag ber således, herr talman, att få vidhålla mitt förra yrkande, och beträffande punkten i övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr H a n s s o n i Stockholm: Herr talman, mina herrar! Herr Nilsson i Landeryd har beträffande tvångsarbetsanstalterna särskilt anfört ett skäl, nämligen att dessa anstalter nödvändigtvis måste ligga under samma departement som polisväsendet och att, när utskottet här ifrågasatt, att man skulle taga under förnyad omprövning, huruvida polisväsendet skall överflyttas från civildepartementet till justitiedepartementet, borde man icke flytta tvångsarbetsanstalterna från justitiedepartementet till socialdepartementet. Det förefaller mig emellertid, som om denna argumentation icke på något sätt kan tillämpas i detta fall. Ty herr Nilsson i Landeryd bör observera, att redan nu ligger polisväsendet under civildepartementet, medan tvångsarbetsanstalterna ligga under justitiedepartementet. Det har således icke hittills visat sig föreligga något sådant ovillkorligt sammanhang, att man icke skulle kunna förlägga dessa inrättningar under olika departement.

För mig hava, när jag inom utskottet biträtt det förslag, som avser överflyttning av tvångsarbetsanstalterna från justitiedepartementet till socialdepartementet, de sociala skälen varit övervägande, de sociala skäl, som angivits av herr Leander. Att personalen anser, att den skulle kunna komma i en ogynnsammare ställning genom denna förändring, kan ur min synpunkt icke vara på något sätt avgörande. Vi kunna icke vid vårt lagstiftningsarbete på detta sätt låta en grupps intressen så starkt influera, att de överväga de allmänna sociala synpunkterna. Frågan om personalen bör bli en senare fråga, och det är i varje fall en underordnad fråga vid sidan om den stora frågan, huru man skall särskilt ur social synpunkt behandla dessa människor, som råka att komma på tvångsarbetsanstalter.

Beträffande vad här anförts om lots- och fyrväsendets kvarstannande under försvarsdepartementet eller överflyttande till handelsdepartementet, kan jag såsom lekman endast giva uttryck åt den uppfattningen, att det är orimligt, att en inrättning, som i så hög grad tjänar den fredliga sjöfarten, skall sammankopplas med förförsvarsväsendet. Det är väl dock så, som här sagts både av herr Thore och av herr Lithander, att lots- och fyrväsendet är i huvudsak till för den fredliga sjöfarten och spelar en mindre roll inom sjöförsvaret. Jag kan under sådana förhållanden icke förstå, att man blott därför — ty märk väl, det är egentligen det enda skäl man kunnat anföra — att flottan har ett varv, som kan tillverka mate-

riel och verkställa reparationer, skall behålla lots- och fyrväsendet under försvarsdepartementet.

Därtill kommer en annan sak. Det skall här ske en förändring beträffande sjöförsvarsdepartementet. Vi skola icke längre efter den 1 juli ha ett sjöförsvarsdepartement och ett lantförsvarsdepartement, utan de båda skola sammanslås, och man kan icke i fortsättningen räkna på att i spetsen för det sammanslagna försvarsdepartementet skola sättas män, som med samma intresse och insikt ägna sig åt de speciella sjöfartsfrågorna, som hittills kunnat vara fallet. Jag tror således, att den argumentation, som man anfört, faller i och med att man låter sjöförsvarsdepartementet uppgå i det gemensamma försvarsdepartementet. Samarbetet mellan handelsdepartementet och flottans varv kan naturligtvis upprätthållas. Det är orimligt att tänka sig, att endast de inrättningar, som lyda under försvarsdepartementet, skola anlita flottans varv. Här i riksdagen har varit under behandling och föremål för beslut frågan om utvidgning av varvet i Karlskrona till ett modernt varv. Det är således icke längre fråga om att begränsa varvets arbeten till de uppgifter, som ligga inom sjöförsvarsdepartementets område; redan nu är det på det sättet, att även andra statsinrättningar än de, som lyda under sjöförsvarsdepartementet, använda flottans varv för sina beställningar. Att lots- och fyrväsendet också i fortsättningen skall göra detta, även om det sorterar under handelsdepartementet, förefaller mig fullkomligt självklart.

Utöver vad herr Nilsson i Landeryd har anfört mot herr Lübeck beträffande de extra byråchefsbefattningar, som skulle inrättas i kommunikations- och handelsdepartementen, ber jag att något få fästa uppmärksamheten på de skäl, varpå Kungl. Maj:t grundar sin framställning. På sid. 58 i den kungl. propositionen omnämnes, att avsikten har varit, att man skulle ordna på visst sätt med de byråchefer, som skulle inträda i kommunikationsdepartementet. Då man kommit till det resultatet, att i spetsen för första byrån skulle lämpligen sättas en person med särskilt teknisk utbildning. Men han kan icke sättas där, därför att där skall sitta en annan, och den andre kan icke sättas på annat ställe, ty då skulle han sättas på ett ställe, då han skulle få sköta ärenden, som han icke känner till. Det sägs här: »Det synes därför vara oavvisligt för ett departement sådant som kommunikationsdepartementet att inom departementet på mera framskjuten plats hava tillgång till fullt kvalificerad teknisk sakkunskap. Huru denna tekniska sakkunskap lämpligast bör tillföras departementet, är under nuvarande förhållanden en ingalunda lättlost fråga. Det kunde ifrågasättas, att som chef för 1:a byrån i kommunikationsdepartementet anställdes en person med teknisk utbildning och erfarenhet. Denna anordning skulle i sin tur föranleda till att den byråchef, som från civildepartementet skulle överflyttas som chef för 1:a byrån, i stället placerades som chef för 3:e byrån. Men därmed finge denne byråchef att handlägga ett för honom hittills alldeles främmande ärendesområde.»

Jag måste säga mig, att nog är det en ganska egendomlig argu-

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.

(Forts.)

mentation. Man går här att genomföra en mera praktisk departementsindelning, man går att upprätta nya departement, men man känner sig så bunden av byråkratien, att vid upprättandet av dessa departement kan man icke taga det steget att på den lämpligaste posten sätta den lämpligaste mannen. För att då lösa de svårigheter, som uppstå av hänsyn till byråkratien, skall man inrätta nya tjänster, inrätta dessa extra byråchefsbefattningar.

Nu har det sagts, att man skall hava sakkunskap i departementet. Naturligtvis skall man ha sakkunskap i departementet, och utskottsmajoriteten har i detta fall icke varit mindre ivrig än reservanterna, men vi ha för vår del den uppfattningen, att denna sakkunskap bör tillföras departementet på det sättet, att man på de ledande posterna sätter de sakkunniga männen. Det förefaller mig vara det enda naturliga, att man i spetsen för 1:a byrån, som skall handlägga ärenden angående statens och enskilda järnvägar med undantag för ärenden, som avse det för affärsverken gemensamma avlöningssystemet, verkligen sätter en kompetent person. Om man gör det, har man icke längre behov av en speciellt teknisk sakkunnig. Denne kan ändå aldrig bli sakkunnig på alla områden. Det har här förut talats om en människa, som skulle kunna allting. En sådan människa finns icke, och om någon uppträder med anspråk på att vara sakkunnig inom det vida fält, som faller under kommunikationsdepartementet, måste man möta den mannen med starkt misstroende. Sådan sakkunskap är icke mycket pålitlig. Vid sidan av den sakkunskap, som skall vara knuten till departementet, har naturligtvis detta departement såsom alla andra tillgång till hela den sakkunskap, som finnes inom detsamma underordnade verk, och även till den, som finnes utom själva administrationen.

Innan jag lämnar kommunikationsdepartementet, skulle jag vilja ytterligare understryka vad som anfördes av herr Nilsson i Landeryd, att här finns ännu en utväg utom den att placera den tekniskt sakkunnige såsom chef för 1:a byrån, nämligen att vid tillsättandet av statssekreterarebefattningen i kommunikationsdepartementet taga hänsyn till behovet av sakkunnig person.

I fråga om handelsdepartementet ligger nog saken litet annorlunda. Det upplystes på sid. 137 i den kungl. propositionen, att man först haft under övervägande att inom detta departement tillsätta en expeditionschef och en statssekreterare. Emellertid kom man slutligen till det resultatet, att man kunde i en person sammanslå såväl expeditionschefssysslan som statssekreterarebefattningen, och så har man efter att hava gjort detta arrangemang kommit fram till förslaget om en extra byråchef för tekniska ärenden. Men om det är på det sättet, att man inom handelsdepartementet anser sig behöva den speciella sakkunskapen representerad i en person, är det då icke riktigt att skilja på posterna, inrätta en särskild expeditionschefstjänst och en särskild statssekreteraretjänst och besätta den senare posten med en man, som fyller rimliga fordringar på sakkunskap. Jag tror i likhet med vad jag yttrade beträffande kommunikationsdepartementet, att man kan ändå icke inom handelsdepartementet leta upp en sakkunnig som spänner över alla områden; man

får ändå anlita sakkunskap utifrån. Detta, att man inom departementet skall ha en så pass sakkunnig person, att han med lätthet kan tillgodogöra sig sakkunskapen utifrån, bör icke tillgodoses genom inrättandet av nya tjänster, utan däriigenom att man besätter de tjänster, som finnas, med sakkunniga personer.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Eriksson i Grängesberg: Jag har begärt ordet för att yttra mig om dessa sakkunniga byråchefer, men innan jag gör det, skall jag be att få meddela, att första kammaren redan fattat beslut i frågan om vart tvångsarbetsanstalterna skola höra, och att kammaren på denna punkt bifallit Kungl. Maj:ts förslag och utskottets hemställan.

Beträffande den punkt, som den siste talaren yttrade sig om, nämligen rörande de tekniska byråcheferna i kommunikations- och handelsdepartementen, har jag efter moget övervägande kommit till den uppfattningen, att Kungl. Maj:ts förslag är väl grundat. Jag vill medgiva, att vid första påseendet kan det förefalla, som om beträffande kommunikationsdepartementet den invändningen, som har gjorts, att icke en tekniker kan erhållas, som har den allsidiga utbildning, som är nödvändig, skulle hava fog för sig. Men när man närmare tränger in på dessa departements verksamhetsområden, kommer man ändå, — åtminstone har jag gjort det — till den uppfattningen, att de tekniska byråcheferna där äro behöfliga.

Den siste talaren har antytt, att det kansliråd, som skulle stå för första byrån i kommunikationsdepartementet, borde vara tekniskt utbildad. Det är en sak för sig, det kan mycket väl låta sig göra. När en sådan plats skall tillsättas, kan ju Kungl. Maj:t välja en tekniker även för den platsen. Om det nu icke precis för tillfället låter sig göra, beror det på omständigheter, som jag icke känner till. Men den tekniker, som det här är fråga om, skulle egentligen få en friare och mera självständig ställning och skulle användas att samarbeta med departementschefen och med de andra byråcheferna på olika sätt, allt efter som det bäst lämpar sig. Han skulle pröva föreliggande frågor, som av departementschefen eller expeditionschefen överlämnas till hans prövning. Det måste ovillkorligen i ett departement som kommunikationsdepartementet, vilket skall handlägga ärenden angående statens järnvägar och enskilda järnvägar, vattenfallen, telegraf- och telefonväsendet, vägghållning, kanaler och en mängd byggnadsföretag av olika slag, vara av största betydelse för vederbörande departementschef att inom departementet ha en tekniker, vilken kan antagas vara oberörd av enskilda intressen och icke vara bunden av de synpunkter, som det eller det ämbetsverket lägger på frågan, och vilken kan giva departementschefen ett råd i den ena eller andra riktningen.

Nu har den invändningen gjorts emot ett sådant arrangemang, att denne tekniker icke har den allsidiga utbildning, att hans ord kan få den betydelse, som är nödvändig, för att han skall kunna giva departementschefen råd i vissa frågor. Det ligger naturligtvis rätt myc-

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen
(Forts.)*

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.

(Forts.)

ket i denna invändning, och det är den, som har mest fog för sig. Men det var någon i utskottet, som uttryckte sig på det sättet, att om en familj skaffar sig en husläkare, går man icke ut ifrån att man skall få en specialist utan en allmänt kunnig läkare, som vid svårare sjukdomsfall skall kunna giva anvisning på verkligt skickliga specialister. På samma sätt skall det förhålla sig med denne tekniker. Han skall kunna sätta sig in i förekommande frågor och när det gäller särskilt svåra fall, giva departementschefen råd, till vilken han skall vända sig utom administrationen. Det är en mångfald frågor av teknisk art, som komma före både i kommunikationsdepartementet och i handelsdepartementet, och det vore litet egendomligt, om departementet och Kungl. Maj:t skulle ovillkorligen vara bundna av vederbörande ämbetsverk. Mig förefaller det, att det är en vinst för hela utvecklingen av vår handel och vårt kommunikationsväsende, att det icke för varje särskild detalj skall vara nödvändigt för vederbörande departementschef, om han icke själv är tekniker, att behöva fråga de olika ämbetsverken om råd, utan att det även inom Kungl. Maj:ts kansli skall finnas anställda tekniker, som kunna anlitas i vissa frågor. Jag kan som sagt icke finna annat än att det är en vinst för arbetet, och jag har därför kommit till den uppfattningen, att Kungl. Maj:ts förslag i detta fall är befogat och nyttigt, både när det gäller kommunikationsdepartementet och när det gäller handelsdepartementet.

Det är ännu en synpunkt, som jag skulle vilja lägga kammarens ledamöter på hjärtat. Jag tror icke, att jag säger för mycket, om jag säger, att det är statsrådet Schotte, som haft den huvudsakliga förtjänsten om utarbetandet av förslaget till ett kommunikationsdepartementet och hur det skall ordnas. Han har en lång erfarenhet om behandlingen av dessa frågor från Kungl. Maj:ts kansli och som departementschef. Då han har ansett, att behov föreligger att få en teknisk byråchef inom Kungl. Maj:ts kansli, kan jag icke förstå annat, än att denna hans på flerårig erfarenhet baserade önskan måste vara av den art, att riksdagen skall ställa sig den till efterrättelse. Man kan väl ändå icke utgå ifrån att en departementschef med den samvetsgrannhet och omdömesgillhet, med vilken han förvaltat dessa frågor, icke skall förstå, vad han begär, då han önskar få en tekniker på denna plats.

Det skulle var mycket mera att säga om denna sak, men jag skall icke längre upptaga kammarens tid. Jag ber, herr talman, att beträffande frågan om tekniska byråchefer i kommunikations- och handelsdepartementen få yrka bifall till den av herr Swartz m. fl. avgivna reservationen.

Herr Björck i Jönköping: Herr talman! Jag begärde ordet, då jag hörde herr Lübeck uttala sig med så ringa respektfullhet om de lönetekniska synpunkterna, vilka dock i denna kammare alltid ansetts synnerligen tungt vägande, då det gällt att taga ståndpunkt till sådana organisationsförslag som det föreliggande. Det är ganska

egendomligt att konstatera, hurusom å ena sidan herr Lübeck, på grund av denna fullkomliga respektlöshet för allt vad lönetekniska synpunkter heter, kommer fram till den reservation, som är avgiven av herr Swartz m. fl., medan å andra sidan herr Bernhard Eriksson kommer till alldeles samma slutsats under respektfullt knäböjande för auktoriteten Kungl. Maj:t.

Det förefaller mig, som om reservationens förespråkare tillade denna fråga dimensioner, som den knappast har. Då jag hörde den siste ärade talarens definition på vad denne tjänsteman, den tekniska byråchefen, skulle hava att göra, fick jag det bestämda intrycket, att hans argumentering gick ut på att den man i realiteten skulle vara statssekreterare, som han älskade kalla tennisk byråchef. Det föreföll mig, som om i hela herr Bernhard Erikssons resonemang statssekreteraren totalt fallit bort. Denne tekniske byråchef skulle hava en friare och självständigare ställning, han skulle samarbeta med de olika byråcheferna och tillhandagå departementschefen med råd och upplysningar. Men vad annat skulle en statssekreterare göra i kommunikationsdepartementet? All logik synes mig också bjuda, att den önskvärda tekniska sakkunskapen i ett sådant departement företrädes av departementschefens närmaste man, alltså av statssekreteraren. I stället föreslå reservanterna en så extra ordinär åtgärd som att inrätta en extra byråchefstjänst, som dock — det kommer man icke ifrån — i lönehänseende skulle intaga en ställning, bättre än statssekreterarens. Bättre än generaldirektörernas för de icke affärsdrivande verken, och detta *uteslutande* på den motiveringen, att man måste »betala folk med teknisk utbildning», herr Lübecks vanliga argument, så snart dylika spörsmål här diskuteras. Jag vill då fråga herr Lübeck, om det icke är lågra andra än dessa *tekniskt* bildade tjänstemän, som staten skall ordentligt betala? Jag erinrar t. ex. om tjänstemännen i medicinalstyrelsen. Tror herr Lübeck, att det är lättare att få dugliga läkare att sätta sig på ämbetsmannastolen än att få tekniskt bildade personer att intaga en sådan plats? Denna ogrundade överskattning av den tekniska sakkunskapens värde, skadar ofelbart andra grenar av administrationen, och det måste därför innebära mycket stora vådor från organisatorisk synpunkt att gå med på ett sådant arrangemang, som Kungl. Maj:t och reservanterna föreslagit.

Herr Nilsson i Landeryd och herr Per Albin Hansson hava förut med mycken skärpa ådagalagt ohållbarheten i detta resonemang och klart och tydligt uppvisat, hur betänkligt det ur ren konsekvenssynpunkt är att i denna fråga följa Kungl. Maj:t. Jag tror, att dessa synpunkter icke äro så bagatellartade, som man från reservanterna söker göra gällande, utan att kammaren skulle göra synnerligen klokt i att följa utskottet på denna punkt. Är kammaren däremot beredd att taga konsekvenserna av den ståndpunkt, som herr Lübeck här företräder, och som i korthet kan karakteriseras så, att man måste gå in i aktion med den privata företagsamheten, då det gäller att förvärva dugligt folk till statstjänstemannabanan, bör den gå med på reservationen. Så länge man dock icke upplöst allt vad avlöningsregler

*Ang. andra
organisation
av statsde-
partementen.*

(Forts.)

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

heter, tror jag, att det är synnerligen klokt att hålla sig till utskottets förslag, till vilket jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Thore: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av herr Nilssons i Landeryd yttrande med avseende å frågan om lots- och fyrinrättningens överflyttande till handelsdepartementet. Han ville göra gällande, att man icke kunde påvisa någon olägenhet av att det nuvarande systemet bibehölles. Ja, det visar, att herr Nilsson i Landeryd föga trängt in i dessa saker och ej känner till hurudana förhållandena äro.

I motion till 1917 års riksdag påpekade jag en hel mängd fall där reformer inom lotsverket voro av nöden. Jag lade då just merkan-tila, sjöfartstekniska synpunkter på saken i motsats till de rådande sjömilitära. Andra kammaren godtog denna motion, och jag kan icke tänka mig, att den nu har andra åsikter än då.

Det är icke minst för den mindre sjöfartens skull och för att dess önskemål bättre skola tillgodoses, som jag anser det vara av stor vikt, att lots- och fyrinrättningen kommer under handels- och sjöfartsdepartementet. Som belägg på den saken skall jag be att få läsa upp ett telegram, som jag nyss erhållit från Sveriges segelfartygsförening, en förening som representerar den svenska segelfartygsflottan. Det säges där: »Då lotsverkets läggande under handels- och sjöfartsdepartementet är till väsentlig fördel för sjöfarten, och försvarets eller andra allmänna intressen därigenom på intet vis tillbakasättas, hemställes, att ni ville i riksdagen kraftigt förorda verkets läggande under sagda departement.»

Herr Erlansson: Herr talman! Det är för en lekman svårt att intaga ståndpunkt till denna sak utan en rätt djupgående prövning, men det förhåller sig ändå så, att, fastän de allra flesta av kammarens ledamöter totalt sakna fackkunskap i sådana punkter som denna, nödgas de i alla fall taga ståndpunkt på ena eller andra sidan.

Man måste här liksom i alla andra frågor tänka på tvenne huvudsynpunkter, nämligen nyttan och kostnaden, och man måste som lekman se på de skäl, som framföras för de olika synpunkterna, och se, vilka som väga mest. För min del har jag icke kunnat finna några talande skäl för att gå med utskottet, då det gäller överflyttande av tvångsarbetsanstalterna från det departement, under vilket de nu lyda, till ett annat sådant.

Då det gäller förflyttande av lots- och fyrväsendet till handelsdepartementet, har det ju liksom i de andra tvistepunkterna framställt skäl för både den ena och den andra åsikten. Den, som borde äga mest sakkunskap i frågan, är väl Kungl. Maj:t själv, men man finner då, att Kungl. Maj:t är så tveksam, att den intager olika ståndpunkter från det ena året till det andra. Den, som mindre trängt in i förhållandena, känner sig då helt naturligt ytterst tveksam. Då det icke framförts tillräckligt tungt vägande skäl för den nytta, det skulle hava med sig att överflytta lots- och fyrinrättningen till han-

delsdepartementet, förefaller det mig, som om det vore klokast att låta den vara under det departement, dit den hittills har hört.

Angående de tekniska byråchefer inom kommunikations- och handelsdepartementen, som det här talats om, förefaller det mig, som om behovet icke vore så synnerligen tvingande. Det är ju ganska egendomligt, att, då det nu inrättas två nya departement för att behandla ärenden, som förut hört till endast ett departement, framställs ett nytt krav. Hade dessa tekniker varit så nödvändiga, kan man ju tycka, att de behövs bättre förut, så länge ärendena behandlades under ett departement. Nu, då det blivit flera krafter, som kommit till för att utreda och behandla ärendena, tycker man dessa tekniker knappast skulle vara så behöfliga som förut. För min del får jag säga, att det förefaller mig föreligga ganska talande skäl för att i den punkten gå med utskottet och stanna för det beslut, vartill det har kommit.

Med dessa få ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till dessa punkter enligt herr Nilssons i Landeryd förslag.

Herr Hamrin: Herr talman! Med herr talmannens benägna medgivande har diskussionen här kommit att röra sig icke blott om den föredragna punkten angående teknisk föredragande inom kommunikationsdepartementet utan jämväl beträffande extra föredragande inom handelsdepartementet.

Innan jag övergår att säga ytterligare några ord i den saken, skall jag emellertid be att beträffande lots- och fyrväsendets överflyttande till handelsdepartementet få nämna, att, då första kamraren nu fattat beslut i enlighet med utskottsmajoritetens hemställan, tjänar det ju ingenting till att här vidare beröra den frågan.

Beträffande åter de båda extra föredragandena inom kommunikations- och handelsdepartementen är det ganska egendomligt att finna, att då vi nu verkligen gå att för första gången antaga stat för dessa båda nya departement, man här finner ett så starkt motstånd emot att på dessa näringslivets båda områden tillräckligt beakta kravet på verklig sakkunskap inom departementen. Det är ju på det sättet, och det kanske blir det i högre grad hädanefter än hittills, att departementscheferna komma att utses efter helt andra synpunkter än de rent fackliga, d. v. s. utses efter rent politiska synpunkter. Då är det ju alldeles klart, att ärendena inom dessa båda departement i full utsträckning komma att handhavas av administrativt och juridiskt skolade män. Skulle då icke Kungl. Maj:ts förslag i denna del beträffande dessa extra föredragande vinna riksdagens bifall, bleve ju det gamla systemet alltjämt rådande jämväl i dessa departement, så att den verkliga sakkunskapen icke finge göra sig gällande på det sätt, som näringslivets representanter dock hava rätt att kräva.

Nu har det särskilt från visst håll under debatten framförts, att denna speciella sakkunskap är till finnandes inom de olika ämbets-

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Porta.)*

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

verk, som sortera under dessa departement, men såsom föredragande departementschefen framhållit i Kungl. Maj:ts proposition, är det ju också behöfligt, att tillgång finnes särskilt inom handelsdepartementet på en praktiskt sakkunnig man, som kan deltaga i det dagliga arbetet inom departementet och vara omedelbart tillgänglig vid handläggning av en hel del ärenden.

Denna fråga beträffande sakkunskapen inom handelsdepartementet är lika gammal som frågan om upprättandet av ett särskilt departement för handel, näringar, sjöfart och industri o. s. v. Redan riksdagsskrivelsen av år 1905 gav ett mycket starkt uttryck åt detta behov, och icke minst i departementalkommitténs betänkande framställdes samma krav gång på gång. Genom ett sådant förslag som det av Kungl. Maj:t nu väckta skulle ju denna sakkunskap bliva tillgänglig inom departementet och särskilt vid behandlingen av den mängd ärenden, vilka — såsom föredragande departementschefen mycket riktigt framhållit — kräva ett omedelbart och snabbt avgörande. Skall man gå den andra vägen, nämligen anlita ämbetsverken i det avseendet, är det för oss alla bekant, huru frågornas avgörande i betydlig utsträckning kommer att fördröjas. Skall det gå på den vanliga remissvägen, måste så oupphörligt bli fallet. När det gäller näringslivets område, känna vi alla — även om vi icke direkt intresseras av detsamma — att vissa ärenden och frågor kunna framställas, som det kan gälla att att avgöra under loppet av de allra närmaste timmarna eller dagarna.

Det är nu alldeles riktigt, såsom av en talare framhållits, att beträffande särskilt handelsdepartementet denna fråga kunde lösas på det sättet, att man å departementets stat uppförde utom en statssekreterare jämväl en expeditionschef. Då denna fråga emellertid icke nu föreligger, och då det icke finns någon möjlighet att lösa den omtvistade frågan på detta sätt kan jag icke finna för min del annat, än att den enda utväg, som nu står riksdagen till buds, är att godkänna det förslag, som framställts av Kungl. Maj:t.

Vidare har man sökt göra gällande, att det icke finns tillräckligt kvalificerade personer att sätta på dessa poster i vare sig kommunikations- eller handelsdepartementet, och därför att man icke har tillräckligt kvalificerade personer, d. v. s. sådana, som verkligen behärska de olika områden, på vilka dessa extra föredragande skola röra sig, skall man icke vidtaga denna åtgärd för att förskaffa departementschefen den fackkunskap och den tillgång på verklig sakkunskap, som kräves. Men, mina herrar, det förefaller mig, som om ett sådant resonemang snarare skulle peka på att man behöver flera sådana personer än att borttaga den enda, som Kungl. Maj:t här begärt anslag till.

Jag förstår mycket väl, att förslaget möter vissa betänkligheter ur löneteknisk synpunkt, men även detta skäl väger bra litet gentemot det verkliga behov, som här föreligger. Ty jag säger det

an en gång, att när man under loppet av ett och annat decennium krävt upprättandet av dessa båda departement, särskilt handelsdepartementet, och frågan nu står inför sin lösning, skall man väl icke avskära Kungl. Maj:t från möjligheten att vid ärendenas behandling inom departementet få tillgång till den verkliga sakkunskapen. Jag är för min del livligt övertygad därom, att därest riksdagen skulle stanna inför statsutskottsmajoritetens förslag, detta skulle väcka icke blott undran utan jämväl missmod hos alla dem i vårt land, som syssla med industri och näringar över huvud.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till reservationen vid denna punkt.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Holmquist: Herr talman! Jag har tyvärr icke varit i tillfälle att åhöra debatten i denna kammare, såvitt den rörde frågan angående den tekniske byråchefen inom kommunikationsdepartementet. Det är naturligtvis beklagligt, att jag icke till alla delar kan taga ställning till den argumentation, som framkommit från deras håll, vilka icke med välvilja se på Kungl. Maj:ts framställning särskilt i denna del. Jag har emellertid den bestämda känslan, att det väl knappast lär från något håll kunnat framhållas, att icke i detta departement, som har i stort sett nästan uteslutande tekniska frågor att handlägga, också skulle finnas teknisk sakkunskap.

Såvitt jag rätt fattat reservanterna — åtminstone såsom de framträtt i sin reservation — ha dessa sett frågan på samma sätt som Kungl. Maj:t, nämligen ansett det såsom något absolut nödvändigt att få en sådan teknisk kraft till departementschefens föfogande. Majoriteten i utskottet har för sin del såsom huvudskäl mot förslaget anfört, att under departementet lyda myndigheter, som i olika avseenden besitta den tekniska sakkunskapen. Kungl. Maj:t har, när Kungl. Maj:t vill ösa ur den tekniska sakkunskapens källa, att gå till dessa myndigheter. Men på samma gång som jag erkänner, att huru det än går med den föreliggande frågan, Kungl. Maj:t alltid måste hava dessa verk som sakkunniga rådgivare i oerhört många hänseenden, vill jag dock påpeka, att det lätt kan hända, att denna sakkunskap blir en kraft, som i stort sett leder Kungl. Maj:t, så att Kungl. Maj:t icke kan, så att säga, uppträda såsom den kontrollerande myndighet, som Kungl. Maj:t enligt givna bestämmelser alltid måste vara. Jag behöver bara taga upp ett sådant fall, som, att ett av dessa verk underställer ett förslag, som har vissa utpräglade tekniska detaljer, Kungl. Maj:ts prövning och avgörande. Det är nog då nödvändigt för Kungl. Maj:t att hava någon annan källa för sin sakkunskap än den, som flyter från verkets direkta medverkan, och en sådan källa har enligt min mening Kungl. Maj:t i den kraft, som Kungl. Maj:t hemställt, att riksdagen behagade bevilja medel till.

Nu är det så, att denna sakkunskap kan organiseras på olika sätt. Här har i första kammaren och — det har sagts mig — även i denna kammare framhållits, att då det gäller ett tekniskt verk av ett kom-

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

munikationsdepartementets allmänna läggning, det vore naturligt att hava en statssekreterare, som vore den tekniska kraften. Men, mina herrar, jag vill då återföra frågan angående statssekreterarna till den tidpunkt, då dessa befattningar skapades. Det sades då, att de skulle vara biträden åt departementschefen, de skulle vara tillsatta endast på förordnande. De skulle kunna bytas om, därför att de skulle äga de politiska synpunkter, som departementschefen ägde, och följaktligen ur rent politisk synpunkt kunna vara honom till stöd och hjälp i det arbete, som åligger honom, då det gäller att uppträda å Kungl. Maj:ts vägnar inför och i riksdagen. Nu vill jag visst icke förneka, att ett sådant förhållande kan inträffa, då statssekreteraren har denna med departementschefen överensstämmande politiska uppfattning och på samma gång ur rent teknisk synpunkt äger alla de egenskaper, som erfordras för att tekniskt göra sig gällande i ett kommunikationsdepartementets allmänna arbeten. Men nog är det väl ganska sällsynt och i alla händelser något egendomligt, att denne statssekreterare vid sidan av sin allmänna tekniska ställning tillika skall äga alla övriga egenskaper, som äro behöfliga för en statssekreterare — jag talar icke minst om förmågan att kunna avfatta framställningar i olika ämnen på ett sådant sätt, som är nödvändigt. Jag tror sålunda, att den, som ifrågasätter att skapa en statssekreterare av den typen, går alldeles för långt. Å andra sidan läser här i kammaren hava framhållits, att man skulle vinna det syfte, som Kungl. Maj:ts framställning avser att nå, genom att göra en byråchef — det skulle då vara byråchefen på första byrån — till tekniskt sakkunnig, men det skulle efter mitt förmenande föga hjälpa, ty meningen är icke att få en tekniskt utbildad för en särskild byrå utan att få en teknisk rådgivare för ett nytt departement.

Slutligen har det — såsom det sagts mig — gjorts gällande, att man genom inrättandet av befattningar av förevarande slag skulle draga ett streck över de lönerregleringsförhållanden, som nu existera, till följd av den jämförelsevis höga avlöning, denna byråchef skulle erhålla. Men är detta icke ändå att i en praktisk fråga lägga för mycket vikt vid en — om man ser det fullt riktigt — ändå tämligen formell sak. När man skall ha en praktisk erfarenhet av rang, och då var och en vet vad en sådan i dessa tider verkligen kostar, får man väl ändå säga, att ur den synpunkten har Kungl. Maj:t begärt det minsta möjliga.

Jag vill vidare säga ett par ord om en sak, som jag tror här påpekats, nämligen att det skulle bliva svårt att få en person, som skulle fylla alla de anspråk på teknisk erfarenhet och teknisk utbildning, som behövs i detta departement. Det är klart, att denna svårighet existerar, därest man ser denna tjänst ur den synpunkten, att dess innehavare skall i varje detalj vara fullständig expert och äga all den sakkunskap, som erfordras i högsta måtto. Så är emellertid icke alls meningen. Det är här meningen att få en person av teknisk utbildning, som kan, när han däröfver tillfrågas, ge ett tekniskt svar på vissa frågor, av vilka en del kanske utmyнна däri, att han tillråder vederbörande att

söka den verkligt speciella sakkunskapen på det eller det hållet. Jag tar alldeles för givet, att det kommer att inträffa, därest denna tjänst kommer till stånd, att denna expert och sakkunnige kommer att säga: »Jag har icke den speciella erfarenhet i detta fall, som erfordras, men jag är tillräckligt hemma på förevarande område för att kunna säga, att där eller där har ni att söka den.» Redan ett sådant råd är naturligtvis för departementschefen av mycket stor betydelse.

Jag tillåter mig att citera ett yttrande, som fälldes i medkammaren och som jag tycker var ganska naturligt lämpat på den föreliggande frågan. En talare erinrade om en framfaren ministers yttrande, då det var fråga om att omorganisera hela det svenska skolväsendet och bilda en överstyrelse och då riksdagen hade prutat på några mindre anslag till vissa befattningar, men i övrigt gått med på det stora förslaget. Han sade: »Mina herrar, nu ha ni byggt skutan. Ni ha givit den tackel och tåg. Allting är färdigt för att segla framåt. Låt mig då få den besättning, som jag anser vara oundgänglig för att föra fram densamma.»

Jag tror, att man har rätt att i viss mån tillämpa detta även på den föreliggande frågan. Det gäller här ett jämförelsevis litet belopp. Alla äro eniga om att något måste göras för att öka sakkunskapen i detta fullt tekniska departement, och det vill synas mig, som om det är en jämförelsevis överkomlig summa, som det gäller att bevilja för ifrågasvarande tjänst.

Herr L ü b e c k: Herr talman! Efter herr statsrådets uttömmande anförande skall jag fatta mig mycket kort i de repliker, som jag skulle vilja göra till ett par talare. Det synes, som om de, vilka äro motståndare till det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, ändock villigt erkänna nödvändigheten av att man verkligen skaffar teknisk sakkunskap inom det departement, som det här närmast är fråga om, men då det gäller att nå detta mål, tycks man ha olika meningar.

Den ene vill då, att det skall vara *statssekreteraren*, men herr statsrådet har nu här påpekat, att man icke har garanti för att det finnes en tekniskt förfaren man på den posten. Herr Hansson åter vill, att det skall vara *byråchefen*, på första byrån, d. v. s. den som har järnvägsärendena om hand. Det har då med rätta frågats, varför man just på denna post skulle ha en tekniker, när departementets verksamhet även i övrigt är av teknisk natur. Detta vore ju en halvmesyra. Det vill synas mig, som om Kungl. Maj:t under sådana förhållanden hade med det förslag, som nu framlagts, försökt gå den rätta medelvägen, tack vare vilket man just också borde vinna det syftet, att departementschefen och avdelningscheferna alltid skulle ha tillgång till personer med teknisk kompetens inom departementet. Den sortens välvilja mot teknisk sakkunskap, som tager sig uttryck på det sätt, att man ger hänvisning på diverse andra möjligheter att lösa spörsmålet men där dock slutresultatet bleve, att någon säkerhet i alla fall icke funnes för verklig teknisk sak-

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.

(Forts.)

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

kunskap på området, den välviljan, säger jag, har mycket litet värde.

Så har herr Björck dessutom slagit mycket starkt på de *lönepolitiska* strängarna och vädjat till kammaren att för all del vara försiktig — kammaren brukade ju vara så ytterst försiktig, när det gällde att gå fram på vägar, vilka på något vis kunde bryta gamla traditioner ifråga om lönepolitik.

Jag skulle först vilja fråga herr Björck, hur det kan överensstämma med hans uppfattning i denna sak, att t. ex. chefen för järnvägsstyrelsen får sitta med en lön på 40,000 kronor, medan departementschefen, under vilken han sorterar, icke har mer än ungefär hälften. Detta är väl också enligt herr Björcks mening ett oting.

Nej, vill man se saken, måste man också vilja medlen.

Det är emellertid felaktigt att påstå, att jag uttalat mig respektlöst om andra yrkes- och utbildningsgrenar, när jag i dag fört talan för de här ifrågavarande befattningarna. Jag har vid många tillfällen förut fört talan även för andra yrkesgrupper, andra näringsgrupper. Jag senterar däremot icke alls ett system, enligt vilket man tror sig kunna skapa rättvisa på en gång över hela linjen, med ett enda slag, och därför, så fort det kommer fram ett nytt förslag, vill slå ihjäl detsamma med hänvisning till andra lönetekniska bekymmer. Det är detta jag inte alls kan sentera.

Herr Nilsson i Landeryd: Herr talman! Jag är icke ense med herr Eriksson i Grängesberg, då han i sitt sista anförande yttrade, att det icke vore lämpligt, att Kungl. Maj:t i tekniska frågor behövde vända sig till ämbetsverken utan att det vore bäst att ha tillgång till sakkunniga inom varje departement. En sådan tankegång underströks vidare av herr statsrådet, som nämnde, att det behövdes andra källor för sakkunskap än de olika ämbetsverken. Detta skulle alltså innebära, att de sakkunniga inom departementen skulle ha att bedöma de förslag, som komme ifrån de tekniska sakkunniga inom de olika verken, och efter vad detta bedömande komme att ge vid handen, skulle då departementen fatta beslut.

Jag tror inte för min del, att detta skulle vara lyckligt. Det komme naturligtvis att medföra en utveckling därhän, att departementschefen på grund av en sådan sakkunnigs omdöme, vilken givetvis icke kan vara specialist på alla områden, kanske i vissa frågor avveke från den mening, som representeras av vederbörande tekniska ämbetsverk och från de tjänstemäns mening, som dock har ansvaret för en plans realiserande och givetvis i varje speciell fråga besitter större sakkunskap än nämnde tjänsteman inom departementet kan äga. Jag tror, att det skulle vara synnerligen olyckligt, om det finge utveckla sig så, att icke det samarbete, som hittills förekommit finge fortgå mellan vederbörande departement och kommunikationsverken. Jag hoppas att utvecklingen icke skall gå åt det hållet utan att verkligen samarbetet får fortfara.

Herr civilministern citerade nyss ett ord, som nämnts i första kammaren och varmed man erinrade om vad som en gång förekommit vid behandlingen av en skolfråga i kammaren: »Nu ha ni byggt skutan, låt mig också få besättningen». Jag hoppas att han icke därmed menade, att den sakkunnige det här gäller skulle bli kapten på denna skutan, så att han i alla väder och vindar finge bestämma kursen. Detta tror jag som sagt icke vore lyckligt; därvidlag är det nog lämpligt, att även verken få något att säga.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Waldén: Herr talman! Jag begärde ordet, när jag nyss hörde herr civilministern söka övertyga kammaren om nödvändigheten av att tekniska experter anställdes i de nya kommunikations- och handelsdepartementen. Jag kan emellertid icke inse, att dessa experter skulle vara så absolut nödvändiga, då, såsom redan framhållits, man icke funnit det vara nödvändigt att anställa sådana inom civildepartementet respektive finansdepartementet, så länge ifrågavarande ärenden lågo under dessa departement. Då man nu inrättat nytt såväl kommunikationsdepartement som handelsdepartement och försett dessa departement med arbetskrafter, som man för övrigt tycker skulle kunna räcka till, bör man väl kunna vänta åtminstone någon tid, innan man anställer dessa tekniska byråchefer i nämnda departement.

Herr civilministern sökte också helt och hållet förringa värdet av den argumentering, som framförts från flera håll, nämligen den, att statssekreteraren skulle kunna fungera såsom tekniskt sakkunnig inom departementet. Såsom skäl häremot framhölls, att statssekreteraren framför allt skulle ha de mera politiska uppgifterna om hand. Ja, det är nog riktigt, att statssekreterarebefattningarna tillkommo just med den motivering, att vederbörande departementschefer skulle ha vid sin sida personer, som stode dem nära i politisk uppfattning, men denna sak kan väl icke spela särskilt stor roll, när det gäller exempelvis kommunikationsdepartementet. Det är väl ändå icke mera framstående politiskt partiskiljande synpunkter, som man behöver anlägga i detta departement; här böra de tekniska och ekonomiska synpunkterna vara de avgörande. Jag tror därför icke att det är ett så synnerligen starkt skäl man härmed framför.

Det har vidare framkommit ett annat egendomligt argument. Både från herr civilministerns och herr Bernhard Erikssons sida spelades det på den strängen, att den sakkunnige skulle vara ett slags husläkare inom departementet, som, ifall han icke själv behärskade en fråga, kunde peka ut var vederbörande sakkunskap funnes att tillgå. Men det är väl ändå något oegentligt, att man skall behöva anställa s. k. sakkunnige, som hava att utpeka, varifrån man skall skaffa den verkliga sakkunskapen. Så pass omdömesförmåga bör väl finnas inom departementet i alla fall, om icke hos departementschefen själv så hos statssekreteraren eller någon av byråcheferna.

Jag vill också säga, att vi för vår del gärna vilja vara med om att ge skutan den besättning, som behöves, men när det begäres alltför

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

mycket av besättning och manskap och man icke kan finna att den besättning som begäres är nödvändig, då måste vi ställa oss avvisande eller i varje fall avvaktande.

Av dessa skäl kan jag icke se, att man för närvarande bör anställa dessa tekniska byråchefer. Och vad jag nu sagt gäller handelsdepartementet i ännu högre grad än kommunikationsdepartementet.

Herr Hamrin säger, att den omständigheten, att man icke kan finna någon, som äger tillräcklig sakkunskap på alla områden, bör utgöra motiv för att man anställer så mycket fler personer, som var på sitt område äga sakkunskap. Detta är ändock en orimlig ståndpunkt, herr Hamrin! Hur långt skulle det leda, om man anställde den ene sakkunnige efter den andre på de olika speciella områden, som lyda under vederbörande departement? Det skulle föra oss därhän, att vi finge in de centrala ämbetsverken i själva departementen, och detta tror jag icke vi för närvarande äro mogna för.

Slutligen yttrade herr Hamrin, att den nu föreslagna sakkunskapen är bra även därför, att man då i vissa fall sluppe gå den vanliga remissvägen. Detta går emellertid icke för sig, man måste gå remissvägen i alla fall, även om experter finnas; eljest begår vederbörande departementschef grundlagsbrott, och det tänker jag inte herr Hamrin vill råda till.

På grund av de skäl, som anförts, måste jag ställa mig på den ståndpunkten, att man inte för närvarande bör gå med att anställa dessa tekniska byråchefer, och jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet *Thorsson*: Herr talman! Av de reservationer, som äro bifogade föreliggande betänkande, rör ju en lots- och fyrväsendet, och går ut på att detta skulle förläggas icke till handelsdepartementet utan vara kvar i det nyorganiserade lant- och sjöförsvarsdepartementet. De skäl, som anförts för Kungl. Maj:ts förslag, synes mig vara så starka, att jag icke ytterligare behöver upptaga tiden med att motivera det välbefogade i en dylik anordning.

Jag vill bara påpeka, att när en talare här under debatten anförde, att hittills hade tjänstemän vid lots- och fyrrättningarna huvudsakligen tagits från flottan, beror det riktiga i ett sådant påstående vad man menar med »tjänstemän». Det är alldeles riktigt, att tjänstemännen av högre grad i regel tagits från flottan. Om detta i och för sig alltid varit till handels- och sjöfartsnäringens fördel, skall jag emellertid lämna ur räkningen. Min uppfattning är, att, när det en gång blir möjlighet att i spetsen för lots- och fyrväsendet sätta målsmän även ifrån den allmänna handels- och sjöfartens område, det skall visa sig, att detta skall medföra vissa fördelar för en praktisk utveckling på detta område.

Den debatt, som i övrigt förts i denna fråga, har huvudsakligen rört sig om, huruvida det skulle vara lämpligt att i de två nya departementen anställa även tekniskt bildade personer. Det är klart, att

kan man nå den fördelen, att man på en byråchefsbefattning får en både juridiskt och tekniskt bildad person, är man i en alldeles särskilt lycklig belägenhet. Men då det är mycket svårt att tänka sig, att dessa egenskaper skulle kunna förenas hos en och samma tjänsteman, kan jag för min del icke se annat än att det skulle vara till fördel för ärendenas behandling, om de framställningar, som komme ifrån respektive verk och myndigheter, bleve föremål för en kritisk granskning inom departementet.

Ur synpunkten av att departementen skola äga möjlighet att avväga de framställningar, som komma från olika håll, kan det vara både försvarbart och klokt, att man inom departementet äger en person som har möjlighet att, även om han inte är hemma i alla detaljer på ett område, låta en föreliggande framställning bli föremål för teknisk prövning.

Jag fäste mig särskilt vid, att herr Waldén ansåg, att det mera kunde försvaras att man anställde en teknisk representant inom kommunikationsdepartementet än inom handelsdepartementet. Jag kan ge honom rätt så till vida, att om jag hade att välja mellan anställning av teknisk expert i det nya kommunikationsdepartementet å ena sidan, och å handelsdepartementet å andra sidan, skulle jag av helt naturliga skäl i första hand lägga min röst för en sådan anställning i kommunikationsdepartementet, även om jag å ämbetets vägnar skulle försvara det nya handelsdepartementet. Men jag vill fästa uppmärksamheten på den skillnad i personalutrustning, som är föreslagen för dessa båda departement. Ursprungligen hade det varit meningen, att i både handelsdepartementet och kommunikationsdepartementet skulle vara anställda såväl statssekreterare som expeditionschef. Beträffande kommunikationsdepartementet har man bibehållit denna anordning, i handelsdepartementet däremot har statssekreterare- och expeditionsbefattningen förenats i en tjänst. Det är ju brukligt, att i de departement, där man förenat dessa tjänster, måste denna person som innehar desamma hava ledighet från sin befattning under minst fyra månader av året för att utföra de arbeten, som speciellt äro kombinerade med riksdagsgöromålen. Under sådana omständigheter kan det vara mycket lämpligt att i detta departement hava en ständig kraft, som även kan anlitas i fråga om de förberedande arbetena för riksdagen. Ty arbetet i ett departement är av sådan omfattning, att statssekreteraren, som officiellt har i uppdrag att skriva propositioner, helt enkelt icke hinner med detta, utan måste överlämna en del av detta arbete till tjänstemän inom olika ämbetsverk. Ur dessa synpunkter skulle jag önska, att kamraren bifaller Kungl. Maj:ts framställning.

I fråga om statssekreterarens politiska uppgift vill jag säga, att det ju ursprungligen varit meningen, att statssekreteraren skulle, om det ansåges önskvärt, kunna avträda sin befattning samtidigt som departementschefen avträdde. Det är därför denna institution är tillkommen. Vill man hålla den uppfattningen klar och arbeta sig fram emot parlamentarism, då förefaller det mig, att de herrar, som nu vilja kombinera statssekreterareposten med en viss teknisk sakkunskap, äro

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.

(Forts.)

inne på en oriktig väg; det är bäst, att man skiljer något på vad de personer hava att uträtta och vad deras ursprungliga uppgift är, som i ena eller andra fallet äro ställda vid departementschefens sida såsom hans medhjälpare.

Jag kan icke ur någon synpunkt se annat, än att det skulle vara gagneligt, om kammaren ville följa Kungl. Maj:ts förslag.

Herr L ü b e c k: Herr talman! Endast ett par synpunkter, som jag ber att i korthet få tillägga.

Herr Walldén envisades med att tala om personerna på dessa platser såsom tekniska experter. Varför talar man då icke lika gärna om juridiska experter beträffande andra byråchefer och övrig kanslipersonal inom departementen? Det missleder uppfattningen i ena fallet lika väl som i det andra. Det gäller här helt enkelt en person, som fått en annan utbildningsväg, som skaffat sig tekniskt omdöme genom sin utbildning, och vars omdöme följaktligen med de högra krav, som tekniken ställer på detta ämbetsverk, måste bli mera vägledande för departementschefen och avdelningscheferna vid många tillfällen. Det är detta det gäller.

Nu säger man: Man kan väl se tiden an med detta. Ja, vad skall man vänta på? Vet man icke, att det tekniska omdömet omedelbart är av behovet, och att man därför icke behöver vänta på det? Så säger man till slut — och herr Nilsson i Landeryd upprepade detta — att man skulle lita till ämbetsverken. Ja, men om två ämbetsverk, som sortera under detta kommunikationsdepartement, komma att hava olika åsikter, eller om ett ämbetsverk är av en annan mening än t. ex. någon som står utanför och som gjort en ansökan eller dylikt? Vad skall då departementschefen eller avdelningscheferna lita till i det fallet? Är det då icke bättre att lita till det tekniska omdömet i tekniska frågor än till det juridiska omdömet i ett sådant fall?

Herr Waldén hade ett bekymmer, att sakkunskapen skulle kunna råka bli skeppare på denna skuta, som nu herr statsrådet kallade kommunikationsdepartementet. Ja, herr Waldén, det kan väl hända någon gång, att sakkunskapen kommer att bliva skeppare på denna skuta, men det är icke den saken det nu gäller, utan här gäller det helt enkelt att skaffa någon som kan hjälpa till att klara navigeringen i krångliga leder. Det är helt enkelt den saken det här gäller.

Jag ber, herr talman, att få allvarligt hemställa, att kammaren ville i denna fråga fatta samma beslut, som första kammaren nyss med stor majoritet fattat, och följaktligen ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr H a n s s o n i Stockholm: Herr talman! Jag har under denna debatt fått ytterligare styrkt min uppfattning, att motiveringen för dessa extra byråchefer icke är synnerligen genomtänkt. Här har från de s. k. sakkunnigas sida, representerade av herrar

Lübeck och Bernhard Eriksson, sagts att man skulle behöva vissa byråchefer för att tekniken alldeles speciellt skulle vara företrädd inom departementet. Men om man lyssnade något till herr finansministerns anförande, kunde man mycket lätt upptäcka, att för honom spelar tekniken mycket liten roll, och att hans argumentering huvudsakligen gick ut på, att man behövde dessa *nya arbetskrafter* inom departementen. Men om man behöver nya arbetskrafter inom departementen, då är det väl bäst att rekryteringen sker i den ordning, man hittills följt vid utökningen av arbetskrafter inom departementen, och att man icke skapar nya förhållanden, nya poster, nya avlöningsförmåner o. s. v.

Det har anförts av herr Hamrin, att konsekvensen av vårt resonemang, som säger att en enda person icke kan representera hela sakkunskapen, skulle bliva, att det då naturligtvis skulle behövas så många flera sakkunniga. Det är icke följden av vårt resonemang, men det blir säkerligen en följd av ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i detta fall. Ty slår man en gång in på *den* vägen, att nu skall *den* sakkunskapen hava sin speciella representant inom detta departement, kommer man snart till nästa steg, att *den andra* sakkunskapen skall hava en representant, och vi kunna slutligen komma därefter, att vi inom departementen få en massa sådana löshästar i egenskap av sakkunniga experter. Vi få kanske så småningom på det sättet den nuvarande sakkunnigeinstitutionen, som består i tillkallandet av sakkunniga vid särskilda tillfällen, förvandlad till någon sorts permanent institution i Kungl. Maj:ts kansli. Jag tror icke, att en sådan utveckling är nyttig, och det har icke anförts övertygande skäl, varför man icke skulle kunna använda statssekreterarna för det mått av kunskap, som man behöver, och som nu chefen för civildepartementet anförde skulle i mycket hög grad bestå däri, att den sakkunnige skulle ge anvisning på sakkunniga.

Det har sagts, att statssekreterareposten är tillkommen med tanke på, att de män, som sättas på den, skola i politisk övertygelse stämma överens med departementscheferna, och man varnar oss för att gå in på en anordning, som skulle omöjliggöra detta syfte. Jag känner mig synnerligen angenämt berörd över att detta argument kommer från en regering, som vid tillsättandet av statssekreterareposterna icke tog någon som helst hänsyn till politiska synpunkter. Den gjorda antydning om att man framdeles skall göra det, inregistrerar jag med nöje. Men det förefaller mig verkligen, att om det finns något departement, där man kan släppa något på dessa politiska synpunkter, så bör det vara i ett sådant departement som kommunikationsdepartementet, som enligt chefens för civildepartementet mening har att handlägga nästan uteslutande tekniska frågor. Jag tror, att man verkligen inom ett sådant departement iöke har anledning att vid tillsättande av statssekreterareposten så starkt anlägga den allmänna politiska synpunkten, utan där har man verkligen ett tillfälle att på statssekreterareposten

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.*

(Forts.)

använda en man, som är speciellt duglig på de områden, departementet har att handlägga, och jag tror, att det skulle vara mycket nyttigt, att man just använde den posten för att få sakkunskapen representerad. Och är det så, att man lägger största vikten vid, att han skall vara så pass sakkunnig, att han skall kunna anvisa andra sakkunniga, då förefaller det mig, att det är det enda naturliga, att det är departementschefens närmaste man, som får denna uppgift sig anförtrodd.

Jag har som sagt icke kunnat bliva övertygad om att det är en nyttig väg, som man nu vill slå in på, och när det anföres, att första kammaren har gått den vägen, som Kungl. Maj:t önskar, och att andra kammaren därför skulle behöva traska efter, så får jag säga, att trots den förändring i första kammarens sammansättning, som skett, är jag icke övertygad om, att klokheden är där i den utsträckning representerad, att andra kammaren nödvändigt skulle fatta ett beslut blott därför att första kammaren fattat detta beslut. Jag tror verkligen, om jag nu skall säga en komplimang åt min egen egen kammare, att i sådana frågor som denna, är klokheden bättre representerad här än därinne, och jag skulle finna det ganska förnuftigt, om man icke i en hastig vändning låter oförnuftet i första kammaren bliva vägledande.

Härmed var överläggningen slutad. Efter av herr talmannen till en början särskilt beträffande vart ett av mom. a) och b) givna propositioner å de yrkanden, som under överläggningen förekommit i fråga om vartdera av dessa moment, biföll kammaren vad utskottet föreslagit.

Vidare blev på därom av herr talmannen framställd proposition utskottets hemställan i mom. c) jämväl av kammaren bifallen.

Härefter gav herr talmannen i fråga om mom. d) propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till det förslag, som i avseende å detta moment i avgiven reservation framställdes av herr Swartz m. fl.; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förre propositionen. Votering begärdes likväl, i anledning varav nu uppsattes justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statuskottets hemställan i punkten A 2) d) av utskottets förevarande utlåtande nr 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det förslag i avseende å punkten A 2) d), som i avgiven reservation framställdes av herr Swartz m. fl.

Omröstningen utföll med 61 ja, men 77 nej; och hade kammaren alltså bifallit det förslag, som i avseende å mom. d) av punkten A 2) i avgiven reservation framstälts av herr Swartz m. fl.

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Slutligen blevo efter av herr talmannen särskilt beträffande vart och ett av mom. e)—g) givna propositioner utskottets i berörda moment framställda förslag av kammaren bifallna.

Punkten B föredrogs härefter; och begärdes ordet därvid av

Herr L ü b e c k, som yttrade: Herr talman! Under hänvisning till det av kammaren nyss fattade beslutet anhåller jag att få yrka bifall till reservationen under denna punkt.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till det förslag, som rörande punkten framstälts i av herr Swartz m. fl. avgiven reservation; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Efter härpå skedd föredragning av *punkten C* lämnades på begäran ordet till

Herr L ü b e c k, som anförde: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen jämväl under denna punkt på förut anförda skäl.

Herr L ü b e c k, som på begäran ånyo erhöll ordet, yttrade vidare: Herr talman! Då jag finner, att det är två särskilda reservationer rörande punkt C, den ena i fråga om kommunikationsdepartementets och den andra i fråga om handelsdepartementets förstärkningsanslag, anhåller jag att få yrka bifall till båda dessa reservationer.

Vidare anfördes ej. På av herr talmannen framställda propositioner biföll kammaren vad utskottet hemställt med de ändringar i avseende å beloppen av anslagen å tilläggsstat för år 1920 till upprätthållande av social- och kommunikationsdepartementens samt handelsdepartementets verksamhet, som föreslagits i de av herr Swartz m. fl. rörande punkten C avgivna reservationerna.

Sedan *punkten D* härefter föredragits, anförde:

Herr L ü b e c k: Herr talman! Jag nödgas upptaga kammarens tid ett ögonblick i anledning av en motion, vilken statsutskottets majoritet här avstyrkt. Den gäller frågan om de enskilda bankernas förläggning. Jag skall fatta mig så kort som möjligt.

I vissa avseenden, när det gäller departementsindelningen, har man kunnat säga, att det varit en smakfråga, om man förlagt ett

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.

(Forts.)

ämbetsverk eller en institution under det ena eller det andra departementet. I vissa avseenden har man kunnat taga hänsyn till arbetsfördelningen mellan departementen, så att ej den ena eller den andra departementschefen får för stor arbetsbörda. Men det är av oerhörd stor principiell vikt, när man gör en ny departementsindelning, att man förlägger till samma departement frågor, som kunna sägas organiskt höra ihop. Jag kan ej finna, att de enskilda bankerna med därtill hörande fond- och hypoteksväsen få sin rätta förläggning i finansdepartementet, i stället för i handels-, industri- och sjöfartsdepartementet. Vi torde alla vara av den åsikten, att finansdepartementet har till sin huvuduppgift att svara för svenska statens egen finansförvaltning och skattepolitik. Men under dessa rubriker kan man ej hänföra de enskilda bankerna, som måste höra intimt samman med näringslivet i övrigt, handel, industri och sjöfart. De skäl, som av bankföreningen och bankinspektionen åberopats, och som Kungl. Maj:t sedan ansett ganska utslagsgivande för Kungl. Maj:ts ställning till saken, synas mig ej vara avgörande. Däremot vill jag erinra om, att rikets handelskammare på möte enhälligt uttalat sig till förmån för det enskilda bankväsendets förläggande under handels- och industridepartementet.

Jag vill uppehålla mig ett ögonblick vid de skäl, som bankinspektionen och bankföreningen anfört för en motsatt åsikt. Jag finner då i bankföreningens skrivelse ett så svagt skäl som det historiska. Man säger, att de enskilda bankerna ha alltid förut hört till finansdepartementet. Ja, är detta ett skäl, när man nu gör en nyorganisation och inrättar ett handels- och industridepartement, som ej förut funnits? Det visar, att svagheten är stor, när det gäller att finna rimliga skäl för den föreslagna förläggningen. Man säger vidare, att privatbanksärenden böra handläggas av samma departement, som handlägger riksbanksärenden. Icke heller detta skäl synes vara av mycket större vikt vid det förhållande, att riksbanken utan tvivel intager en helt annan ställning till statsförvaltningen, än de enskilda bankerna göra. Det är naturligt, att riksbanken och de enskilda bankerna ha mycket med varandra att göra, men sådant samband finnes på en mängd områden av vårt näringsliv, utan att man därför haft anledning att taga hänsyn därtill vid den departementala förläggningen. Man utgår från, att det samarbete, som måste komma till stånd mellan departementen, skall vara tillräckligt.

Vad bankinspektionen angår, har inspektionen utöver de skäl, som bankföreningen åberopat, ej haft annat att säga, än att bankväsendet intager en särställning inom näringslivet och är reglerat genom speciell lagstiftning. Detta är ett skäl, som är mycket litet bärande, så vitt jag kan förstå, därför att de näringsgrenar, som falla inom handels- och industridepartementet, samtliga intaga en särställning, och för dem alla finnas speciell lagstiftning. Så vitt jag kan finna är detta skäl fullkomligt meningslöst.

Utöver vad sålunda åberopats från bankföreningens och bankinspektionens sida har departementschefen huvudsakligen endast anfört, att den enhetliga översikten över ärenden rörande å ena sidan

riksbanken och å andra sidan de privata bankerna skulle göra det nödvändigt att förlägga de enskilda bankerna under det departement, dit man förlägger riksbanken. Om den saken gäller vad jag nyss antydde, att en enhetlig översikt säkerligen bör kunna vinnas genom det samarbete mellan cheferna för finans- och handelsdepartementen, som i frågor av denna art icke lärer kunna utebliva.

På de skäl jag sålunda anfört anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till den av mig i ämnet väckta motionen.

Häruti instämde herrar *Sommelius* och *Lilhander*.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet *Thorsson*: Herr talman! Det kan naturligtvis anföras skäl för både det ena och det andra förfaringssättet i den föreliggande frågan. De näringsgrupper, som speciellt ha hävdad, att bankverksamheten skulle sortera under handelsdepartementet, ha väl därigenom velat ge uttryck åt den uppfattningen, att deras näring bättre skulle tillgodoses om bankverksamheten sorterade under samma departement som själva näringen. Jag har någonstädes sett en antydning, att det var större garanti för äganderätten, om de privata bankerna sorterade under handelsdepartementet än under finansdepartementet. Jag misstänker, att detta skett under känslan av, att den nuvarande finansministern icke varit riktigt rättrogen i de styckena.

Emellertid synes det mig, att det icke är avgörande för penningförvaltningen, om bankverksamheten sorterar under handelsdepartementet eller om den sorterar under finansdepartementet. Den som emellertid något närmare sysslat med dessa ting, måste dock säga sig, att det skulle bliva en oförmlighet, som lätt kunde leda till ganska tråkiga konsekvenser, om exempelvis den centrala banken i riket skulle sortera under finansdepartementet men alla de övriga penninginstitutioner skulle sortera under handelsdepartementet. Det vill därför förefalla mig vara bättre om dessa ärenden, i fortsättningen som hittills få behandlas inom finansdepartementet. Det är visserligen sant, att finansdepartementets uppgift måste vara att anskaffa medel för statsmaskineriets funktioner, men då dessa medel i varje fall skola skaffas av de produktiva källorna, så vill det förefalla mig, oriktigt att på detta sätt avkoppla finansdepartementet under förevändning, att detta är bara en skatteinstitution. Jag tror, att landets ekonomiska förvaltning icke kommer att lida på att dessa ekonomiska ärenden äro sammanförda, ty de måste ses i ett visst sammanhang, och ju större anspråk statskassan måste ställa på näringarna i landet, desto större anledning är det, att man icke vidtager någon separering i detta fall, utan att man låter hela penningförvaltningen skötas från ett håll.

Det är ju så, att bankärendena egentligen förberedas inom bankinspektionen, och i den nu antagna reformen är upptaget ett belopp, som arvode till den tjänsteman inom bankinspektionen, som föredrar bankärenden inom finansdepartementet. Bankinspektionens förberedande arbeten kunna naturligtvis med samma lätthet utföras för han-

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)

delsdepartementet och föredragningen dit förläggas. Men rent sakligt sett måste jag hålla fast vid, att det är riktigast, att bankverksamheten sorterar under finansdepartementet i stället för att överflyttas till det nya handelsdepartementet. Och eftersom de penningförvaltande verken, vare sig de äro företrädade av privatbanker eller andra låneinstitutioner, ha till uppgift att tillgodose även andra intressen än de näringar, som skulle företrädas av handelsdepartementet, så vill det förefalla mig, att det i de övriga näringarnas intresse skulle vara riktigt, att denna ekonomiska förvaltning sammanfördes i finansdepartementet i stället för att den i så väsentlig grad överflyttades till handelsdepartementet.

Herr Hansson i Stockholm: Herr talman! Jag inskränker mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr L ü b e c k: Herr talman! Endast ett par ord i anledning av herr statsrådets och chefens för finansdepartementet anförande.

Jag tror icke att herr statsrådet själv föreställer sig, att det är någon äganderättsfråga, som spelat in, när jag tog upp saken till prövning, utan det har enbart varit, som jag sade i mitt första anförande, rena organisationsspörsmål, som därvidlag spelat in. Och jag vill tillägga det, att när herr statsrådet blygsamt antydde, att det skulle råda något slags misstro till hans verksamhet, så kan jag för min del icke finna annat än att om honom gäller i full utsträckning, vad bankföreningen säger, nämligen att vederligen någon olägenhet icke har för bakerna påvisats av det förhållande, att de sorterat under finansdepartementet. Detta gäller säkerligen i full utsträckning även om den nuvarande finansministern. Men det var icke detta, saken gällde, utan huruvida, när det nu är fråga om att inrätta ett särskilt handelsdepartement, man icke på de av handelskamrarna anförda skälen borde dit förlägga enskilda bankärenden. Stockholms handelskammare har erinrat, att »då man såsom ett av skälen för ett särskilt handelsdepartements inrättande åberopat det mindre lämpliga i att låta de viktigaste ärenden rörande handel, industri och sjöfart handläggas inom det departement, som har till en av sina huvuduppgifter att söka från dessa näringar genom skatter och andra pålagor tillföra staten största möjliga inkomster, så synes enahanda skäl kunna åberopas jämväl emot bankernas förblivande under finansdepartementet».

Det är däri, som frågan sålunda bottnar, och jag må säga, att mina farhågor i detta fall i viss mån blivit större genom statsrådets anförande, då han slog på den strängen, att staten för sina skatteinkomster var i hög grad beroende av produktionen och att det då vore bra, om man ägde översikt över denna produktion genom de enskilda bankerna i finansdepartementet.

Det är ändå så, att de enskilda bankernas verksamhet är reglerad genom särskild lagstiftning, och det finns möjlighet för Kungl. Maj:t att inom det enskilda bankväsendet i full utsträckning överblicka produktionens ställning och kapacitet vid olika tillfällen, utan

att det blir samma departementschef, som skall bedöma, huru man skall å ena sidan beskatta det enskilda näringslivet och å den andra utöva kontrollerande verksamhet över det privata bankväsendet. Det finnes, som jag tillåtit mig åberopa, ett mycket nära till hands liggande exempel, som talar emot de synpunkter, herr statsrådet förfäktar, nämligen beträffande den enskilda kraftdistributionen. Ingen har bestritt lämpligheten av att statens vattenfallsverk och kraftdistribution skola sortera under det nya kommunikationsdepartementet, medan det däremot varit en lika enhällig mening, att statens kontroll över den enskilda kraftdistributionen bör sortera under handelsdepartementet. Detta är en parallell, som jag tror är ganska träffande.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet *Thorsson*: Endast ett par ord! Om man av vad jag här sagt fått den uppfattningen, att bankverksamheten skulle bibehållas under finansdepartementet i syfte att man lättare skulle kunna bedöma skatteförmågan hos de olika ekonomiska företagen, så har jag uttryckt mig otvetydigt, och det har icke varit min avsikt. Man behöver ju icke ha en näringsgren förlagd under ett viss bestämt departement för att se, hurudan dess bärighet är. Men vid uppgörandet av statsregleringen är det av vikt, att den, som har med denna sak att göra, i hela sin ämbetsgärning är tvungen att följa med det ekonomiska livets olika sidor och den ekonomiska förvaltningsverksamheten, så att han någorlunda kan avväga, huru mycket man skall lägga på lånevägen, med andra ord, hur mycket man över huvud skall kunna förfoga över för budgetändamål. Det är icke därför att man skall sträva efter att få in det mesta möjliga i budgeten. För min del har jag strävat efter att begränsa dessa krav så långt det varit möjligt. Och jag erkänner gärna, att om jag icke i min ämbetsgärning varit tvungen att söka samarbete med de ledande finansmännen, skulle måhända många flera miljoner ha slunkit in i budgeten, som nu icke kommit med. Ur sådan synpunkt anser jag det nödvändigt, att finansdepartementet skall ha möjlighet att följa med det ekonomiska livets utveckling och man tvingas att stå i dylik kontakt med finansmännen, när dessa sortera under finansdepartementet.

Efter av herr talmannen till en början framställd proposition beträffande mom. 1) blev utskottets i detta moment gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Vidare gav herr talmannen i avseende å mom. 2) propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i förstnämnda proposition.

Slutligen blev på därom av herr talmannen framställd proposition utskottets hemställan i mom. 3) jämväl av kammaren bifallen.

*Ang. ändrad
organisation
av statsde-
partementen.
(Forts.)*

§ 6.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 85, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 2 mom. i förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjestillställningar;

nr 68, angående anslag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst;

nr 69, angående vissa inredningsarbeten i nationalmuseibyggna-

den; och
nr 71, angående tjänstårsberäkning för professorerna C. O. Lagercrantz och B. I. Hesselman med avseende å deras rätt till ålders-

tillägg.
Nämnda propositioner bordlades på begäran.

§ 7.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till lag rörande skyldighet för den, som uppläter eller använder jord för annat ändamål än jordbruk, att sörja för kompensatiön i nyodlingar.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

*Ang.
kommuners
frigörande
från
fjärdings-
mansbestyret.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget andra lagutskottets utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående kommunernas frigörande från fjärdingsmansbestyret.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 77, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr Torgén hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda i vad mån kommunerna kunde frigöras från fjärdingsmansbestyret.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr Torgén: Herr talman! När jag genomläste detta utlåtande, fann jag att utskottet ställt sig på en från min avvikande ståndpunkt, i vad gäller att frigöra kommunerna från fjärdingsmansbestyret, och att utskottet gjort detta förnämligast med anledning därav, att utskottet ansett i likhet med de utskott, som un-

der några föregående år behandlat denna fråga, att fjärdingsmansbestyret skall fortfarande vara ett menighetsbestyr. Utskottet har emellertid härvid förbisett, att detta bestyr, även om det ursprungligen varit ett sådant menighetsbestyr, så småningom glidit därifrån. Utskottet har med sitt tvenne gånger använda ord »bör» tydligen poängterat, att utskottet icke beaktat att så är förhållandet. Utskottet har däremot sagt, att det för sin del anser, att kommunerna böra ha det avgörande inflytandet på dessa fjärdingsmän, särskilt i vad fråga är om deras tillsättande. Utskottet kommer sålunda fram till sitt avslagsyrkande, efter att ha framfört dessa tvenne gånger uttalade åsikter. Det förvånar mig rätt mycket, då utskottet i övrigt synes ha ställt sig i samma ställning som jag och funnit att det kan ifrågasättas att i någon mån ersätta kommunerna för deras utgifter för fjärdingsmansbestyret, enär de alltjämt ökade arbetsuppgifter för statens räkning, vilka åligga fjärdingsmannen, i stort sett kunna motivera ett dylikt bidrag. Detta står ju i strid med vad utskottet i näst föregående mening uttalat, nämligen att det här är fråga om ett menighetsbestyr, och således slår utskottet sig självt något på fingrarna i detta stycke och ger mig på sätt och vis rätt, då jag gjort gällande, att kommunerna borde frigöras icke bara i fråga om utgifterna utan även i fråga om det s. k. menighetsbestyret.

Sedan kommer något, som för mig verkar litet komiskt, nämligen att ett lagutskott kan göra en hänvisning till den kommunala beskattningen och utjämningen kommunerna emellan av den kommunala skattetungan, som ställes i snar utsikt. Vad egentligen fjärdingsmansbestyret har med det att göra, kan jag för min del icke alls förstå. Visserligen kan det tänkas, att det kan vara något olika utgifter inom olika kommuner för detta bestyr, men i regel är det väl så, att om en mindre kommun har en svagare bärkraft, så har den i så fall mindre utgifter för fjärdingsmansbestyret. De mindre kommunerna ha i regel mindre utgifter för fjärdingsmansbestyret, medan de större kommunerna ha större utgifter för detta ändamål. Under sådana förhållanden skulle denna hänvisning vara tämligen omotiverad. Men den största förvåningen orsakas väl därav, att icke ett lagutskott kommit att tänka på, varthän frågan om fjärdingsmansbestyret lagligen hör. Denna fråga hör väl närmast till den fråga, som nu ligger mycket nära sin lösning, efter vad det kan tänkas, sedan den dryftats ett tiotal år, nämligen frågan om polisväsendets ordnande på landet, som det heter, och fögderiväsendets omorganisation. Det finnes emellertid i utskottets utlåtande icke något nämnt om en sådan lagkommitté och om något sammanhang dessa tvenne frågor emellan. Alltså är det tydligt, att om lagsutskottet verkligen velat vara med om en lösning av föreliggande fråga, så skulle det ha gjort en hänvisning till detta förhållande. Jag hade hoppats, att just den kommitté, som har med dessa två av mig nu nämnda frågor att

*Ang.
kommuners
frigörande
från
fjärdings-
mansbestyret
(Porta.)*

Ang.
kommuners
frigörande
från
fjärdings-
mansbestyret.
(Forts.)

göra, borde, oavsett den skrivelse, som motionen möjligen kunde ge anledning till, ha tagit upp denna fråga, och i sammanhang med det uppdrag, som den har att lösa, även löst den här frågan och kommit till något resultat, i vad mån kommunerna skulle kunna frigöras från fjärdingsmansbestyret. Men därom finnes, som sagt, intet från lagkommittén. Tydligen har man alldeles glömt, att det finnes något sådant till i vårt liv som polisväsendets ordnande på landet eller fögderiväsendets omorganisation.

Jag kan ej förstå, på vilket sätt utskottet efter de upplysningar, som jag lämnat detsamma, kunnat komma till ett avslag å min motion. Jag antar, att jag bort i all rimlighets namn icke stå ensam i mitt yrkande, med hänsyn till vad jag anfört i motiveringen till min motion, nämligen att det är att hoppas, att den kommitté, som har hand om dessa frågor, till vilka även frågan om fjärdingsmansbestyret hör, bort ta hand också om sistnämnda frågas lösning och visa, i vilken mån det vore möjligt att frigöra kommunerna i detta avseende, såvitt det icke komme att visa sig, att vi måste finna oss i att hålla oss kvar i den nuvarande ordningen, där en frigörelse i vissa fall befinnes icke vara möjlig.

Herr talman, med vad jag nu yttrat ber jag att få yrka bifall till min motion och avslag å utskottets hemställan.

Herr von Sneidern: Herr talman, mina herrar! Den ärade motionären har förvånat sig över det avslagsyrkande, vartill utskottet kommit, och han tyckte, såsom motionärer pläga göra, att utskottet bort komma till ett motsatt resultat. Han förvånade sig först över att vi sagt, att fjärdingsmansbestyret bör vara ett kommunalt förtroendeuppdrag, att det bör vara ett menighetsbestyr och kommunerna böra ha ett avgörande inflytande på fjärdingsmännens tillsättande. Ja, just med den uppfattningen måste vi följdriktigt komma till ett avslagsyrkande, då huvudsaken i motionärens framställning är att få detta fjärdingsmansbestyr till en statlig institution och att fjärdingsmännen skola tillsättas genom något statligt organ. Det är det, som vi, i överensstämmelse med den hållning, riksdagen allt hittintills intagit i denna fråga, ansett icke böra ske. Vi anse, att kommunerna — och däri har jag stöd av min praktiska erfarenhet — ha intresse av att verkligen dessa personer få tillsättas av kommunerna själva, så att de ha någon kontroll över, vilka personer som blivit tillsatta. Om man således kommit till detta resultat, så måste man följdriktigt komma till ett avslagsyrkande beträffande motionen, som i huvudsakliga delar, såsom den är lagd, går i annan riktning.

Sedan kommer man till den frågan, huruvida det vore lämpligt av oss att taga upp frågan, om staten borde lämna något bidrag till dessa kommunalt tillsatta tjänstemän. Den frågan kan naturligtvis icke besvaras därmed att fjärdingsmännen ha bestyr, som äro av statlig natur, ty vi veta, att vad landskommunerna beträffar, så är det huvudsakliga av deras uppgifter av den art, att

de äro föranledda av statliga omsorger. Det kan således icke finnas någon särskild anledning att då falla ned på denna jämförelsevis obetydliga post i den kommunala budgeten för att få den något lättad i ena eller andra riktningen. Man bör naturligtvis se dessa frågor i sin helhet och se till, huruvida det behövs statliga bidrag för att lätta på de kommunala bördorna, som äro förorsakade av statliga omsorger, de må vara av ena eller andra arten. Men innan man kan komma till detta bedömande, så bör man enligt utskottets förmenande avvakta den tidpunkt, då man ser, om dessa kommunala bördor blivit av den omfattning, att icke kommunerna i allmänhet kunna bära dem själva. Och när vi nu stå inför ett avgörande i den punkten, när den förestående kommunala skatte-regleringen och även frågan om den kommunala skatteutjämningen står i förgrunden och det kan väntas att inom en tidpunkt, som ej är så långt avlägsen, ett förslag i detta ärende framkommer, så ha vi icke ansett tidpunkten lämplig att nu upptaga denna detaljfråga, vad beträffar de kommunala utgifterna. Detta ha vi pekat på, och detta har varit motiveringen och skälet till att vi avvisat motionen, och jag tror även att denna motivering är bärande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Torgén: Efter den debatt, som förts och som enligt min mening visar, att kammaren utan att närmare begrunda den risk, det medför, kan vara benägen att bifalla utskottets hemställan, vill jag ha sagt, att jag hoppas, att den kommitté, som jag nämnde i mitt förra anförande, vid fullgörande av sitt uppdrag, vars resultat vi väl få hoppas skall om ett tiotal år föreligga färdigt till granskning på kammarens bord, skall ha nödgats att upptaga denna fråga, då den hör till det uppdrag, som denna kommitté har att fullgöra med eller utan lagutskottets hjälp. Detta om detta.

Sedan vill jag ha sagt, att jag vidhåller än en gång gentemot utskottets ordförande, att de kommunala bördornas utjämning och fjärdingsmansbestyrets utgörande på landet äro två frågor, som ej alls ha att göra med varandra. Och vidare vill jag konstatera, att huvudmotivet för att utskottet kommit till sitt avslagsyrkande, är, såsom vi nyss hörde av ordföranden, hänsynen till det i verkligheten enda återstående av detta menighetsbestyr, nämligen kontrollen över vilka personer som bli valda.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr von Sneidern: Då motionären konstaterat så mycket, så vill jag också be att få konstatera en sak, och det är, att den kommitté, varom han talar, icke existerar.

Herr Torgén: Då ber jag att få konstatera den stora nödvändigheten av att påvisa, hur riksdagens skrivelser bli behandlade.

Ang.
kommuners
frigörande
från
fjärdings-
mansbestyret.
(Forts.)

Ang.
kommuners
frågörande
från
fjärdings-
mansbestyrrelse.
(Forts.)

Det hade meddelats mig, att en sådan kommitté arbetade på de av mig nämnda frågorna, och när så ej är borde en skrivelse varit naturligtast.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr tal-
mannen framställt propositioner dels på bifall till utskottets hem-
ställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i äm-
net väckta motionen, blev utskottets hemställan av kammaren bi-
fallen.

§ 9.

Ang.
användande
av s. k. totali-
sator vid
hästtävlingar.

Vidare förekom till behandling andra kammarens andra till-
fälliga utskotts utlåtande, nr 1, angående medgivande att för vad-
hållning vid hästtävlingar använda s. k. totalisator.

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga
utskott hänvisad motion, nr 91, hade herr *Torgén* hemställt, att riks-
dagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t
måtte medgiva användande av s. k. totalisator för vadhållning vid
sådana hästtävlingar, som företrädesvis funnes ägnade att verka till
hästavelns befrämjande, under förbehåll likväl om åtgärders vidta-
gande till förekommande av missbruk och skada av anordningen,
samt om anslående av lämplig andel utav vadhållningssumman till
sådana ändamål, som vore ägnade att främja hästaveln inom landet.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till
någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Häremot hade herr *Svedberg* reserverat sig.

Utskottets hemställan upplästes, varefter

Herr *Torgén* yttrade: Herr talman, mina herrar! Vid behand-
lingen av denna motion utgår jag ifrån att andra tillfälliga utskottet
icke vill jäva mig i mitt påstående, att »hästen är ett husdjur, som
gör nytta genom sin styrka och sin uthållighet». Det kan ju hända, att
jag därvidlag icke behöver åberopa mig på någon sakkunskap. Jag
skulle emellertid med hänsyn till den behandling min motion fått ha
haft anledning att vädja till den sakkunskap, som här gjort sig gäl-
lande i frågan, kanske icke minst på grundval av den rätt betydande
del material för bedömande av densamma, som jag ställt till förfoga-
ande, och det icke bara då det gäller frågan om totalisatorn — ty den
kan på sätt och vis vara av underordnad betydelse — utan då det gäl-
lar den andra stora frågan, den nämligen om hästaveln och dess bety-
delse för vårt land, vilken för mig i detta fall varit den största frågan,
huvudfrågan således. Jag vill i det fallet nämna, att för att få fram
denna stora huvudfråga till vad den egentligen bör vara, så är det nöd-
vändigt, att vi göra en omläggning av det nuvarande premieringssy-
stemet. Den omläggningen innebär en omvärdering av den i... val-

tan, som jag nyss talade om, och att vi sålunda icke bara gå efter utseendet på ett djur. Ty det senare är ofta åtminstone missvisande. Ett djur kan vara mycket vackert, men det är ej det, som vi böra huvudsakligen fästa oss vid för att få hästaveln god och till allmän nytta.

Utskottet har tydligen efter vad jag kunnat finna något för litet fäst sig vid huvudfrågan och kanske något för mycket vid bifrågan, på vilket sätt man skall nå huvudfrågans lösning. Det är tydligt att det är en penningfråga. Om utskottet därvid i sitt utlåtande kanske med fog har velat förbigå att nämna så särdeles mycket om hästavelsfrågan, kanske därmed lämnande ett litet erkännande av sin icke fullt så stora sakkännedom på det området, så vill jag för min del ge utskottet ett erkännande därvidlag. Jag hänvisar till vad utskottet ändå låtit komma fram såsom visande utskottets förståelse för hästaveln, d. v. s. det som varit huvudfrågan för mig, då utskottet nämligen yttrar, att »nyttan av dessa tävlingar för hästaveln i dess helhet torde vara vida mer inskränkt än motionären föreställer sig». Det framgår av detta yttrande, att utskottet icke saknar lust att polemisera i en fråga, som det i stort sett erkänt sig icke vara fullt hemma i. Jag vågar gentemot detta yttrande åberopa ett uttalande, som gjorts av lackmän, nämligen att tävlingarna äro av absolut nytta för hästaveln, och jag vill sålunda göra gällande, att jag i min motion icke på minsta sätt överdrivit, när jag sagt, att så är förhållandet.

Sedan kommer utskottet, kanske något medelbart, genom anförande av ett citat, som lyckligtvis stått med spärrad stil, så att det åtminstone framgår vad som åsyftas, med sitt tal om djurplågeriet. För min del ställer jag mig oförstående härvidlag, även om det ju är möjligt att utskottet även i denna fråga velat vara så mildt som möjligt i sitt omdöme, därför att det har och är svårt att försvara den uppfattningen, att man i och med beviljande av totalisator skulle få mera djurplågeri eller tvärtom. Låt oss utan vidare komma överens i den frågan, att med eller utan totalisator kan djurplågeri bedrivas, och med eller utan denna hjälp för att erhålla pengar för hästaveln kunna vi genom vår allmänna lag bedriva djurplågeri. I det fallet kan jag i viss mån lämna denna fråga åt sitt värde, då den enligt min mening härvidlag icke har något värde alls.

Sedan sättes det ju här ifråga i utlåtandet, huruvida tävlingsporten är att betrakta såsom god annat än i vissa fall, d. v. s. då det gäller lättare hästar. Utskottet har därvid glömt de villkor, som äro gällande vid våra tävlingar, och att dessa bland annat innebära, att man här går fram som i Norge och Finland, nämligen efter en utjämning efter tyngd. Därigenom bortfaller helt och hållet utskottets uttalande om de lättare hästarna, och vad det i det fallet framhållit, nämligen att lättare hästar snart äro överflödiga i vårt land, tack vare att vi kommit så långt, att vi använda oss av motoråtkdon som hjälpmedel vid transporter, saknar värde för bemötande.

Därmed ha vi expedierat den delen av utlåtandet, och vi komma så över till denna fråga: vilka nackdelar menar utskottet härvidlag förefinnas? På sid. 5 framhåller utskottet, att fördelarna, då det gäl-

Ang.
användande
av s. k. totalisator vid
hästtävlingar
(Forba.)

Ang.
användande
av s. k. totali-
sator vid
hästtävlingar.
(Forts.)

ier hästavelns förkovran och att höja hästsporten, icke uppväga nackdelarna. För min del har jag icke kunnat framleta dessa nackdelar, och jag är således övertygad om att utskottets ordförande vill meddela dem muntligt i debatten, då det icke varit möjligt att få fram dem skriftligt i utlåtandet.

Utskottet fortsätter vidare och kommer till sist till sitt huvudskäl, efter vad jag kan finna. Å sid. 6 talar nämligen utskottet om nödvändigheten av arbetsamhet och sparsamhet, d. v. s. det är tydligen moralen, som man velat komma med, icke moralen ifråga om mer eller mindre utbredd spellusta, ty det moraliska kravet kan man tillgodose genom att icke bevilja lotterier, som man nu snart sagt kan få för vilket ändamål som helst inom ramen av praktiska saker och ända till rena lyxsaker eller konst. I detta avseende vill jag säga, att jag för min del anser, att man icke borde tvista om, att icke hästaveln tillhör praktiska saker, som således skulle vara berättigade till penninglotterier. En ansökan till Kungl. Maj:t skulle emellertid med all säkerhet, efter de prejudicerande fall som äro givna förut, komma att beviljas, alltså är ett sådant lotteri för att erhålla penningar till hästaveln tänkbart. Jag undrar, om man är så övertygad om att detta är lyckligt. För min del är jag icke alls någon vän av lotterier. Jag anser emellertid, att totalisatorn icke är att jämföra med lotteri i vanlig bemärkelse. Ifråga om den förra kan man bedöma, vad man önskar, eller också låter man bli att spela. Det talas om att detta mer än något annat skulle uppamma till spellusta och verka hetsande — jag minns nu inte hur utskottet formulerat sin uppfattning härvidlag, men det är i varje fall fråga om en lidelsefullhet, som utskottet menar att totalisatorn skulle medföra. Denna uppfattning vill jag för min del på det bestämdaste tillbakavisa. Är jag hästkännare, så ser jag på hästen, om jag skall våga tro på att han skall tillföra vinst. Är jag icke hästkännare, men vill vara med och spela, så har jag möjlighet att tro på vad hästkännare säga. Vad innebär å andra sidan ett lotteri? Där tager man ett nummer, och om det numret är ett vinstnummer eller en nit, kan icke ens min bästa vän tillföra mig insikt om. I fråga om totalisatorn kan man emellertid som sagt avgöra, om man har utsikt att vinna eller icke, beroende på vilka vinstmöjligheter hästen har. Däri ligger den stora skillnaden mellan lotteri och totalisator. Det blir den skillnaden, som med all säkerhet borttager den lidelsefullhet och hetsighet, som utskottet talar om.

Jag tror, att det måhända icke varit ur vägen, om utskottet, innan frågan avgjorts, något närmare studerat det material, som jag utdelat till utskottet och som jag har mig bekant blev lagt på utskottets bord — kanske utskottets ordförande läste det, eller kanske icke ens han har gjort det. Det torde, då utskottet lämnat detta material obeaktat, kanske icke vara så oävet, om jag i detta sammanhang företager mig att nämna, vad totalisatorn egentligen är. Ty jag tänker, att kammarens ledamöter ännu mindre än utskottet haft anledning eller tid att sätta sig in i vad det är fråga om. Jag skall endast göra en kort beskrivning för att icke bli för långvarig i denna fråga. Totalisatorn är hästtävlingarnas officiella vadhållningsbyrå, baserad på principen: öm

sesidigt ansvar hos alla spelare. Totalisatorn är alltid solvent, totalisatorn är själv icke spelare och följaktligen fullständigt opartisk, totalisatorn begränsar spelet så tillvida, att dess insatser äro fasta, bestämda och låga, totalisatorns spel är offentligt och kan kontrolleras av en var, totalisatorn känner icke spelarna och kan därför ej ge anledning till stridigheter, totalisatorn är en moralisk institution, i det att den icke uppmanar någon att spela, totalisatorspelet är i grund och botten icke hasard eller blint lotteri, emedan det spelas ett spel, där spelarens insikter äro en väsentlig faktor.

Innan frågan avgjordes i utskottet, har det meddelats mig, att man ansåg, att »enär något allmännare intresse icke förefunnes, hade man ingen anledning att bifalla motionen». Detta bristande allmännare intresse skulle bl. a. visas därutav, att endast en talare vid ett föregående tillfälle i denna kammare talade för bifall till totalisatorn. Då man söker det allmänna intresset på det sättet, undrar jag icke så synnerligen mycket på att man kan komma till ett avslag på nästan vad som helst, eller med någon omändring av utskottets ordalag i ett annat fall, med vilka medel som helst. Jag tror, att man endast genom att göra ett besök ute vid tävlingarna med all säkerhet skulle ha kommit till en annan insikt om vad som är det allmänna intresset. Frågan ligger nu så: »Hur skall jag kunna få möjlighet att upphjälpa hästaveln? Jo, genom pengar. Hur skall jag erhålla pengar?»

Jag vill fråga en sak. Tro ni, att det intresserar folk att lägga an på avelsdjur, då man tagit bort penningpriserna, som skett exempelvis vid premieringen av ardennerhingstar och hingstar av den nordsvenska hästrasen? Det finns icke medel; 180,000 kronor är allt, vad som kan erhållas. I departementet har man svarat, att ni kan komma med ett nytt reglemente, men försök icke att få ett större anslag, ty vi sakna medel härtill.

Om man nu själv vill försöka skaffa dessa medel, skulle det då däri ligga något så farligt, då man i hundra och åter hundra fall beviljar lotterier för andra ändamål, som kanske icke äro så praktiska som detta. Varför icke tillåta dem, vilka själva intressera sig för saken, att taga hand om den och skaffa pengar, till och med så pass mycket, att staten i stället för att lämna ett anslag skulle kunna erhålla en förtjänst.

Man hänvisar exempelvis till Tyskland och en inkomst vid ett tillfälle av 27,000,000 mark, och påvisar, hur oerhört spelraseriet skulle komma att taga fart. Men därvidlag var icke orsaken totalisatorn utan bookmakers, och bookmakers kan inte ens andra tillfälliga utskottet förhindra att göra sig gällande i Sverige, men utskottet kan med sitt avslag förhindra, att staten erhåller någon andel i de vadhållningssummor, som nu omsättas man och man emellan.

Det finns också ytterligare en anledning till att vi ändå icke borde vara så snäva i vår uppfattning och döma allt efter den snäva måttstock, som tycks mig hava varit helt tillämpad, och som hos mig endast finnes en förklaring i utskottets mindre förstälighet för den stora fråga, det här gäller, nämligen i upphjälpan det av vår svenska hästavel. Det är icke tal om annat än att den är god, men det är

*Ang.
användande
av s. k. totali-
sator vid
hästtävlingar.
(Forts.)*

Ang.
 användande
 av s. k. totali-
 sator vid
 hästtänlingar.
 (Forts.)

onekligen så, att den till trots av vad utskottet säger enligt alla fackmäns utsago är på väg att åter gå ned. Vi böra hålla hästaveln uppe icke endast i höjd med vad den varit, utan det är vår skyldighet att hålla den så högt uppe, att vi kunna konkurrera på världsmarknaden. Det ha vi för övrigt redan gjort. Utskottets ordförande påpekade för mig att vi i Tyskland hava haft tillfälle att göra oss gällande särskilt med den nordsvenska hästen. Varför? Jo, därför att den nordsvenska hästen mer än någon annan av våra hästraser tränats och därigenom kunnat uthärda den stora påfrestning, som ett krig medför. Det är ett nytt bevis för att man genom träning kan utsöka och erhålla det bästa möjliga materialet och just härigenom åstadkomma en häststam, som står sig även i konkurrensen.

Jag har i min motion även nämnt något härom, och jag hoppas, att man i detta fall skall bortse från den lilla antipati, man möjligen kan hava mot själva totalisatorn, som, det vill jag säga här i kammaren, icke varit min speciella avsikt att föra fram. Mitt egentliga syftemål har varit att göra vad som göras kan för hästavelns befrämjande. Detta har varit orsaken till min motion, till vilken jag nu, herr talman, ber att få yrka bifall.

Vidare anförde:

Herr V e n n e r s t r ö m: Herr talman! Jag har med ett visst intresse vid studiet av detta betänkande fäst mig vid den omständigheten, att den ende reservanten är en talesman för bondeförbundet. Jag erinrar om att vi förra riksdagen hade en motion från bondeförbundet med herr Svedberg i spetsen, och som riktade sig mot spel och kortspel i synnerhet. Jag hade den gången den lilla tanken, att det för detta parti gällde att en gång för alla på bred front öppna batalj gentemot speldjävulen. Då jag nu läser detta betänkande, är det, för att använda en ganska allmän term, med en viss beklämning, som jag läser, huru just herr Svedberg, talesmannen för bondeförbundet, är en av de första att bryta denna breda front mot spelraseriet. Det är så mycket mera betänkligt, som herr Svedberg vid utskottets handläggning förra året av frågan om kortspelet instämde i betänkandets uttalande om att det är synnerligen beklagligt med denna tilltagande lust att genom kortspel åstadkomma penningvinster och i beklagande över att detta spel som bekant rätt ofta försiggick på offentliga platser. Nu vill jag till min värderade granne, som för tillfället annekterat en av platserna bakom mig, nämna herr chefen till Vibberbo, ställa den bestämda frågan, om herr Svedberg är talesman för bondeförbundet och om detta nya parti, som speciellt för moralens talan, eventuellt skulle ha växlat in på nya hjulspår i kampen mot spelraseriet.

Sedan har jag med synnerligen stort intresse förnummit herr Torgéns intressanta utläggning, som vittnar om en rent av påfallande sakkunskap ifråga om spelets teknik. Det vittnar om den synnerligen spekulativa ande, som vi allesammans visste hörde hemma

inom den socken, där herr Torgén har sin dagliga tillvaro. Herr Torgén talade redan i början därom, att hästen var, som vi alla visste, ett synnerligen förträffligt och nyttigt husdjur. Ja, det är ingen, som förnekar detta, och allra minst skall undertecknad göra det, som ofta vid mina långa norrländska resor med de stora avstånden nödgats använda hästar, som sannerligen icke tagit pris vid några travtävlingar. Då herr Torgén emellertid i början av sin motion åberopar näringslivet och att hästaveln är en våra viktigaste näringsgrenar, och att totalisatorn är nödvändig för att stimulera denna hästavel och upphjälpa Sveriges näringsliv, vill jag på denna punkt konstatera, att vännen Torgén här uppenbarligen i debatten om Sveriges näringsliv inslungar en ny och synnerligen intressant synpunkt. Herr Lindman har förut talat om arbete och sparsamhet som de tvenne grundstenarna i Sveriges näringsliv. Nu lägger herr Torgén även till totalisatorn, och jag vill påpeka, att detta är synnerligen intressant, men jag undrar, med all respekt för hästen som ett speciellt nyttigt husdjur, om dessa travtävlingar verkligen göra Sveriges näringsliv någon synnerligen stor nytta.

Jag erkänner, att det ur rent estetiska synpunkter — jag förmodar, att herr Torgén är en synnerligen stor estet — kan vara ganska grant, dramatiskt och spännande att åse en eller annan travtävling, exempelvis dem, som nu försiggå i Stockholm, men jag bestrider bestämt, att Sveriges näringsliv har något synnerligen stort intresse av dessa tävlingar och av de djur, som därvid taga pris. Dessa kapplöpningar och tävlingar och de hästar, som därigenom komma fram, kunna ha sitt värde för Stockholms vackra damer och för herrar gardesofficerare och även för denna kammars sportsman som herr Lithander på Göteborgsbänken då de taga sina kända morgonpromenader Djurgården runt. Och de kunna vara av ett visst värde för herr Torgén, då han med sin eldiga travare kappkör till och från julottan och söker bräcka grannens travare, och måhända har detta varit ett speciellt incitament för herr Torgén till hans motion i denna fråga. Det skulle måhända i de dagar, då kavalleriet var ett speciellt lysande inslag i den militära idiotin, varit av visst värde, att man lagt an på sådana hästar, vilkas förnämsta duglighet låge i de snabba benen. Men jag undrar, om dessa hästar äro några synnerligen lämpliga dragare, om de passa exempelvis för herr Torgéns plog eller för skördemaskinen, och även om de passa så synnerligen förträffligt i de norrländska timmerskogarna för att draga de i vanliga fall så tunga timmerlassen. Jag vill för min del bestrida detta, och till dess bevis verkligen föreligger, djärves jag påstå, att dessa hästar äro av synnerligen litet värde för Sveriges produktiva näringsliv.

Då herr Torgén i sin stora kärlek till hästarna väckt denna motion, vill jag för min del uttala min synnerligen stora förvåning över den upprörande orättvisa, som herr Torgén lagt i dagen gentemot alla de andra husdjuren. Jag vill å tjurarnas och kornas och grisarnas och fårens vägnar inlägga en synnerligen bestämd protest mot att icke även dessa husdjur skulle vara till nytta och

*Ang.
användande
av s. k. total-
sator vid
hästtävlingar.
(Forts.)*

Ang.
 användande
 av s. k. totali-
 sator vid
 hästtävlingar.
 (Forts.)

även de förtjäna en eller annan totalisator. Är nu totalisatorn nödvändig för hästarna och hästaveln, är den minst lika nödvändig för korna, tjurarna och grisarna. Det kan ju visserligen i fråga om grisarna icke vara tal om travtävlingar, fastän vi allesammans veta, att dessa djur i vissa fall kunna vara nog så kvistiga att infånga. Man skulle ju kunna följa herr Torgéns luminösa infall och exempelvis anordna totalisator vid kreatursutställningar och lantbruksmöten, så att den sakkunniga eller eventuellt sakokunniga allmänheten skulle kunna göra någon insats och hålla på sin lilla favoritgris eller sin lilla favoritko för att därigenom på samma gång som man gynnade aveln måhända även göra en eller annan tämligen betydande vinst. Så länge emellertid kor och grisar kunnat uppfödas, — och jag tror att det är en tämligen hygglig avel i det fallet — utan totalisator, tror jag även, att våra hästar kunna reda sig. Jag vill ur den synpunkten säga, att är totalisatorn icke nödvändig för alla de andra husdjuren och för aveln av dem, är den sannerligen icke heller nödvändig för herr Torgéns hästar.

Vidare vill jag även uttala min synnerligen indignerade protest gentemot herr Torgéns uppenbara nonchalans mot de mänskliga travarna. Jag vill för min del ärligt säga, att jag ser med mycket större njutning på den mänskliga travsporten än på djurens travsport. Ty, då det gäller travtävlingar djur emellan, tvingas de fram, men då det gäller travtävlingar människor emellan, göra de det av egen och fri vilja. Jag ser med mycket större njutning på mänskliga travtävlingar t. ex. mellan sådana förträffliga old-boys som herr Torgén och hans medmotionär, herr Bengtsson i Kullen, och jag skulle till och med våga hålla en eller annan tia på att herr Torgén med sin kända energi skulle bli nummer ett i den tävlingen. Jag ser på en sådan tävling med större intresse än jag ser på en tävling mellan exempelvis herr Bengtssons i Kullen och herr Torgéns travare, då de med vederbörande ägares sporrar, piska eller tömningar förmligen tvingas fram. Men sedan vill jag framställa den lilla frågan: varför skall man icke i konsekvensens namn ha samma totalisator, då det gäller tävlingar människor emellan? Varför skulle icke herr Torgén och jag kunna få våga en eller annan tia på att exempelvis vid cykeltävlingen Mälaren runt allas vår Morén eller Persson kommer fram som nr 1? Varför skall man icke ha totalisator vid det ädla spelet med fotboll, på vilket den svenska nationaläran hängt icke så få gånger? Varför skulle icke herr Torgén och jag få satsa en eller annan tia på t. ex. Tigrarna eller något annat favoritlag? Och varför icke få satsa på den eller den favoritlöparen, att han skall vinna i tävlan på 1000, 5000, 10000 meter eller i Maratonloppet? Jag tror för övrigt, att om totalisatorn är nödvändig för att i fråga om djuren frambringe en fin-fin springareras, så borde den även vara lika nödvändig och lika nyttig för svenskt näringsliv genom att frambringe en fin och förbättrad mänsklig sprinterras?

Slutligen vill jag säga till vännen Torgén, att, då han och hans

medmotionärer äro så synnerligen livade för spel i det här fallet, och om det nu nödvändigt måste spelas, skulle jag såsom gammal god svensk vilja rekommendera, att man begagnar ett hederligt svenskt spel. Jag tror att herrar Torgén, Bengtsson i Kullen och herr Hedlund i Östersund jämte de andra motionärerna skulle kunna på gammalt hederligt svenskt vis bilda ett ordentligt bunkalag och dra en s. k. svängknaek eller något i den stilen. Och skall spelet importeras, varför icke taga tjuguet? Jag tror, att hästaveln skulle gagnas eller skadas ungefär lika mycket eller lika litet av ett sådant spel. Och skall det nu spelas i form av vadhållning, skulle jag vilja rekommendera herr Torgén, som ju är en synnerligen grann och imponerande karl, att begagna den gamla kända vadhållningen och spela filippin med en eller annan dam. Jag tror även, att denna form av vadhållning skulle gagna hästaveln och näringslivet ungefär lika mycket. Jag tror, att det ena som det andra är ungefär hipp som happ.

Jag vill sluta med att yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr Moberger: Herr talman! Den ärade motionären, herr Torgén, började sitt anförande med det påståendet, att hästen är ett nyttigt husdjur, och i det fallet vill jag säga, att jag till fullo instämmer med honom. Men det är svårt att inse, varför det skall vara nödvändigt att ha totalisator för att främja aveln av detta nyttiga husdjur. Han säger, att utskottet har gått förbi huvudfrågan. Men vad är huvudfrågan i den av herr Torgén väckta motionen? Huvudfrågan är ju den att få använda totalisator vid hästtävlingar, därom rör sig motionen, och därom rör sig också utskottets betänkande. När utskottet avstyrkt denna motion, så har utskottet ställt sig på samma ståndpunkt, som denna kammare gjort vid två föregående tillfällen. och utskottet har för sin del ansett, att olägenheterna av totalisatorns användande äro större än de eventuella fördelarna. Herr Torgén säger, att han icke kan se i utskottets betänkande, vari olägenheterna skulle bestå. Det beror måhända därutav, att han icke förstätt utskottets betänkande, och jag uppmanar honom att läsa igenom det ännu en gång, så torde det bli klart för honom. Huvudfrågan är väl i alla fall denna: kan hästaveln bedrivas i detta land utan totalisator? Det har hittills visat sig gå alldeles utmärkt, och särskilt den nordsvenska hästen, som väl herr Torgén speciellt intresserar sig för, står ju enligt alla fackmäns utlåtanden på en synnerligen hög ståndpunkt, och den aveln har således gått mycket bra utan totalisator. När utskottet avstyrkt totalisatorn, beror det således först och främst därpå, att utskottet icke genom vad motionären förebragt kunnat övertygas, att det för hästavelns vederbörliga bedrivande är nödvändigt att införa totalisatorn, och av vad den ärade motionären anfört framgår ytterligare, synes det mig, att han icke kunde styrka nödvändigheten av att införa detta sorts spel.

Jag tycker för övrigt, att det är ganska egendomligt, att motionären vill ha totalisatorn, då han först och främst säger, att han är

*Ang.
användande
av s. k. totali-
sator vid
hästtävlingar.
(Forts.)*

Ang.
 användande
 av s. k. totali-
 sator vid
 hästtävlingar.
 (Forts.)

emot penninglotterier i princip och för övrigt säger, att han icke alls velat föra talan speciellt för en totalisator. Men om han icke velat föra talan för totalisatorn, varför har han då motionerat om införandet av densamma?

Jag vill säga för min del, att jag är av den uppfattningen, att det icke lärer vara något spel egentligen, som så uppmuntrar människorna att spela som just den formen av spel, som kallas totalisator.

Utskottet har pekat på, att i Danmark under ett enda år, 1918, omsattes det på en enda bana, nämligen danska travsällskapets bana vid Köpenhamn, för 5 $\frac{1}{3}$ miljoner kronor. Det var på 24 dagars tävlingar, sålunda omsattes där 200,000 à 300,000 kronor för varje dag på totalisatorn. Detta visar, synes det mig, att spellusten, för att inte säga spelraseriet, framträder ganska starkt vid dylika tävlingar.

Såsom herr Vennerström påpekade, finnes ju heller ingen anledning att stanna med totalisator enbart vid hästtävlingar. I Danmark är det heller icke så, utan där användes totalisator efter vederbörandes medgivande både vid rodd-, cykel- och andra tävlingar. Vi kunna väl tänka oss, att även här idrottsföreningar komma med begäran att få använda totalisator för att träna och för att samla medel t. ex. till de olympiska spelen i Antwerpen. Det är ju ett synnerligen behjärtansvärt ändamål, och om man nu medger totalisator för t. ex. hästtävlingar, varför då vägra dessa idrottsföreningar att samla in medel såväl till den sport, som speciellt intresserar dem som ock till den för landet i åtskilliga avseenden viktiga saken att värdigt kunna representeras vid de olympiska spelen i Antwerpen. Jag menar det, att om man en gång givit upp fältet, går det icke att stanna med totalisator bara vid vissa hästtävlingar, utan med konsekvensens makt går det så, att denna totalisator kommer att införas och användas vid alla olika sorters tävlingar.

Jag vill för övrigt till sist påpeka, att då det varit tal om hästaveln, har man hittills, från officiellt håll åtminstone, icke alls ansett det nödvändigt med totalisator. 1911 års kommitterade t. ex., som avgävo ett digert betänkande angående hästavelns upphjälpande i vårt land, talade icke ett ord om totalisatorn, och när stuteriöverstyrelsen år 1912 i ett utlåtande angående detta betänkande för sin del ansåg, att totalisatorn skulle vara nyttig, så refererade visserligen jordbruksministern detta uttalande i propositionen till 1913 års riksdag angående hästavelns upphjälpande, men han förordade icke med ett enda ord bruket av totalisator.

Jag tycker mig av detta finna, att man på högsta ort och där man bäst satt sig in i dessa saker icke alls finner det nödvändigt att använda totalisator. Då sålunda, enligt mitt förmenande, motionärerna icke alls kunnat styrka, att för bedrivande av en önskvärd hästavel i vårt land totalisator är nödvändig, utan att hästaveln kan upphjälpas med andra medel, så finner jag icke anledning att för min del tillstyrka motionen, utan ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Grimbo: Herr talman! Säsom motionären här erinrat om, finnes det möjlighet att medelst totalisator främja hästaveln. Utskottet såväl som herr Vännerström synas emellertid alldeles glömt bort detta; de ha sett saken på det sättet, att dessa tävlingar endast skulle ha betydelse för de personer, som ägde hästarna och för de hästar, som deltaga i tävlingarna. Det är dock en alldeles felaktig uppfattning, som dessa herrar ha. Deras resonemang är alldeles oegentligt, och det tyder på, hur litet de se saken så, som den verkligen förhåller sig. Det är ju så med alla tävlingar, att man söker få fram det bästa, att man söker komma någonstans längre fram än där man förut stått, det må vara på det ena eller andra området.

Jag förstår icke, varför man ömmar för hästarna eller för djuren mer än man gör i andra fall, där det gäller tävlingar. Om man går till det mänskliga området, som här talats om, varför sättes det ut tävlingar för arkitekter m. fl., och varför skola de uppgöra olika förslag? Ävenså förekommer ofta tävlingsskrifter av flera slag. Det är en ständig tävlan här i livet för att komma någonstans och icke stampa på samma ställe.

Så framhålles även djurskyddssynpunkten, och det vill jag säga, att det icke är värt bemötande, ty äro de så bortklemade själva, och se saken på det sättet, vill jag icke spilla några ord därpå.

Det egentliga syftet härvidlag är urvalet. De hästar, som tävla på travarbanan och vid kapplöpningarna, prestera där sin uthållighet. Genom att uthålligheten kommer fram, sker urvalet som i det praktiska livet har sin kolossalt stora betydelse. En uthållig häst kan i sitt arbete prestera åtskilligt mer, än vad en icke uthållig kan, och det skall jag upplysa herr Vännerström om, att en sådan häst, som gjort sig bemärkt på travar- eller kapplöpningssbanan, ligger icke efter vid plögen för andra hästar. Det är energien och uthålligheten, som utgör egentliga värdet hos hästen.

Säsom ytterligare skäl åberopar utskottet en del saker, och det säger bl. a.: »Den stora allmänheten äger icke förmåga att rätt bedöma hästar och deras förutsättningar för framgång i kapplöpning.» Ja, om man nu skulle förutsätta, att utskottet och herr Vännerström ha omdömesförmåga i det fallet, varför skola de då vilja mota eller hindra folk att odla sin omdömesförmåga, i händelse det finnes någon förutsättning därtill hos dem? Varför kunna de icke i ett spel som detta, där verkligen deras omdömesförmåga kan sättas på prov, få göra densamma gällande genom att hålla på den eller den hästen? Det är också här helt andra motiv och helt annorlunda med sådana här lotterier än med vanliga penninglotterier, där man är enbart hänvisad till slumpen och går i blindo utan att veta någonting.

Sedan har man sagt, att det här är fråga om ett det mest upphetsande spel. Jag vill se saken på annat sätt och säga, att det är ett naturligt »spel», det är mening bakom detsamma, och därför bli folk ivriga just i detta fall. Det är icke enbart slumpen, som här avgör, utan det beror på något mera. Varför då mota sådant folk.

Ang.
omvändande
av s. k. totali-
sator vid
hästtävlingar
(Forts.)

Any.
användande
av s. k. totali-
sator vid
hästtävlingar.
(Forts.)

som verkligen vilja anstränga sina geniknölar, om de ha några? Detta var nu om nyttan av totalisator på detta område.

Sedan jämförde herr Vennerström dessa tävlingar med tävlingar för kor, svin o. d. Det är ju så vitt skilda förhållanden, att jag tycker det är alldeles barnsligt att komma fram med sådant prat. Vid nötboskapsaveln här i landet gäller det mjölken; det är den, man skall ha fram. På det avelsområdet försiggår icke så få tävlingar på olika sätt. Där förekommer det fettundersökningar, smörutbytesprov och uträkningar om avkastning av foder m. m. Vad som i den delen sagts av herr Vennerström, tycker jag därför icke är något att bemöta.

Vidare har utskottet här sagt, att »det torde över huvud vara svårt att påstå, att hästaveln i vårt land för närvarande befinner sig i ett sådant nödläge, att den endast genom ett sådant medel som införande av totalisator kan upphjälpas». Ja, det skulle väl vara ynkligt, om vår hästavel skulle vara i ett nödläge, och om man icke skulle göra något, förrän den kommit i ett sådant läge. Det är i stället glädjande, att vi kommit så långt som nu är fallet, men vi böra söka komma ännu längre och ge akt på, huru man har det i andra länder, och försöka att mäta oss med dem.

Utskottet säger vidare: »Under sådana förhållanden synes efter utskottets mening all anledning förefinnas att lita till och vidare utveckla de medel till den svenska hästavelns upphjälpande, som hittills med framgång använts, såsom premieringssystem, besiktningstvång m. m.» Ja, vårt premieringssystem har ju åstadkommit mycket, det är alldeles riktigt, men det finnes åtskilliga egenskaper hos hästen, vilka icke komma fram vid bedömande efter detta system, och det är hästens inre egenskaper. Vid en del lantbruksmöten hade man tidigare vissa kraftprov vid bedömningen av tyngre hästar, men dessa prov ha nu försvunnit, och vid premieringen tages i regel endast hänsyn till exteriören och rörelserna samt till hästens härstamning. I Finland t. ex. premieras däremot aldrig en hingst, utan att den fått visa vad den kan åstadkomma på travarbanan, varvid man jämför hästens hastighet på en viss distans med rekordet på distansen i fråga. Först sedan detta skett, tager man vid bedömningen hänsyn till exteriören. Vi veta ju alla, att, när det gäller oss människor, så finnes det många, som kunna ha nog så bra exteriörer, men som icke alls eller åtminstone litet duga till arbete. På samma sätt är det med hästar. Djur, som förete en utmärkt exteriör, kunna ofta stå tillbaka för andra djur, med sämre sådan.

Herr Vennerström sade, att denna fråga icke hade någon betydelse i olikhet med vad den hade för sportmänniskorna. Detta håller icke streck. Dessa människor må prestera vad som helst och utmärka sig aldrig så mycket gent emot vanliga människor, där de uppträda med sina korta byxor och sitt lurviga hår; huruvida de därför äro förmer än andra människor, vill jag lämna därhän.

Om emellertid herr Vennerström fortfarande vill göra sina jämförelser med sportmänniskorna så skall jag bara be att få rikta mig mot ett yttrande, som utskottet haft, och det är när utskottet säger:

»Medgivandet att använda totalisator vid hästtävlingar torde för övrigt ha till följd, att dylik anordning ej kan förbjudas vid andra slag av tävlingar, exempelvis segel- och cykeltävlingar.» Detta håller inte alls streck, förutsatt att icke utskottet alldeles har glömt bort vad som är det egentliga huvudskälet till motionen, nämligen hästavelns främjande. Vad har denna med idrottstävlingarna att göra? Kan man över huvud här göra någon jämförelse med cykeltävlingar och kappseglingar? I dessa tävlingar kan man väl icke tala om något avelsintresse. När det gäller båtar och cyklar, är det väl i så fall alldeles meningslöst att använda totalisator, så mycket borde väl utskottet haft klart för sig. Eller skulle totalisator vid dylika tävlingar kanske anordnas till förmån för de individer, som föra dessa båtar eller köra cyklarna? Det har så många gånger blivit sagt, att det svenska folket är bortklemat och att man icke längre känner igen detsamma. Har nu utskottet haft någon tanke på, att något i den vägen borde uppmärksammas även i fråga om människorna, så är det en sak för sig, som icke saknar betydelse.

Jag har här endast velat göra dessa erinringar. Huvudändamålet med våra strävanden är att få fram en kraftig och uthållig häst, som kan prestera mycket arbete, men detta kunna vi icke, utan att vi på ett eller annat sätt skaffa fram de s. k. eliterna.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Herr Nilsson i Vibberbo: Herr talman! Jag skulle icke ha blandat mig in i denna debatt, om icke herr Vennerström uppfordrat mig att göra det. Jag får säga, att herr Vennerströms utomordentligt lättsinniga anförande förvånade mig i hög grad. Ty det var verkligen ett utomordentligt lättsinnigt anförande, som visar, att han har ringa förståelse för vad motionen egentligen innebär.

Vad beträffar herr Svedbergs reservation, har jag absolut icke haft något med densamma att göra, utan den är hans ensak. Inom vår lilla grupp hysa vi nämligen den uppfattningen, att var och en må hava sin tanke för sig själv, och vi kunna icke gilla de förhållanden, som råda inom herr Vennerströms parti, där det är vissa pampar inom partiet, som ingjuta hos de övriga vad de skola tänka och säga. Hos oss går icke piskan, utan där råda frihet och självständighet.

Herr Persson i Björsbyholm: Herr talman! Det var en punkt, som herr Vennerström drog fram och som jag anser mig böra något bemöta. Det var, när han sade, att de hästar, som deltaga i tävlingar, icke voro dugliga för plögen och andra arbetsändamål.

Jag minns för några år sedan en tulldebatt här i kammaren, då herr Fabian Månsson uppträdde och visade några stora limpor för att demonstrera tullarnas inverkan. På samma sätt anser jag mig också vara befogad att här visa en avbildning av ett sto. Det är nitton år gammalt och har fått sju pris i travtävlingar, men har dessutom gått i timmerkörning i sex vintrar efter varandra. Om herrarna vilja se,

Ang.
användande
av s. k. totalisator
vid
hästtävlingar
(Porta)

Ang.
 användande
 av s. k. totali-
 sator vid
 hästtävlingar.
 (Forts.)

hur det ser ut, så är det tillåtet för vem som vill. Jag tror ingen skall finna, att detta sto förlorat något vare sig genom att gå i timmerkörning eller genom att deltaga i travtävlingar. Hon har lämnat ett förstklassigt arbete på båda hållen. Det är ett nordsvenskt sto. På bilden ser man hennes trettonde fölunge stå bredvid. Stoet blir 20 år i år. Herr Vennerström, som själv är värmänning, vet, att vi använda våra nordsvenska hästar till timmerkörning under vintern och i gårdsbruket under sommaren. Detta sto har fått gå i det tyngsta arbete, men hon är välskött. Det är samma förhållande med hästar som med oss människor; vi behöva icke ligga en dag för att vila upp oss, utan det är nyttigast att hålla oss i arbete varje dag. De vintrar, då detta sto varit med i travtävlingar, har hon fått gå i arbete ända till två dagar före tävlingen; sedan har hon fått stå en dag, och så har jag tränat henne litet före tävlingen. Hon fick första pris i Arvika 1909, och då hade hon, som sagt, hela vintern gått i vedkörning och bara två dagar före tävlingen fått vila upp sig litet.

Jag vill ha sagt detta, för att det icke skall få stå oemotsagt i riksdagens protokoll, att de hästar, som användas till travsport, i stort sett icke duga till något annat. Detta är ett misstag av herr Vennerström. För övrigt anser jag det icke mödan värt att punkt för punkt bemöta alla herr Vennerströms påståenden.

Dessutom vill jag säga, att det på sista tiden har blivit så, att det icke tycks anses för riktigt, om någon ägnar sig åt något, som icke faller allmänheten i tycket. Man får icke röra sig med någonting; det ser ut, som om man ansåge det riktigast att leva på allmosor, ty man får icke leva på annat sätt. Vill man försöka sig på det ena eller andra för att kunna sköta sig ordentligt, då skall man motarbetas, och man slår ned på en. Det är min åsikt för närvarande; jag har kommit därhän.

Vi behöva särskilt för den nordsvenska hästrasen skydd och hjälp, och detta ha vi fått hittills i form av premier. Det sto, jag visade, fick 40 kronor i somras, oaktat sina 19 år. Men var och en förstår, att det icke är nog med vad som göres, och det är för att vi skulle få litet mera att röra oss med vid våra hästtävlingar, som vi väckt denna motion. Jag har skrivit under den för att icke herrar Torgén och Bengtsson i Kullen skulle behöva stå ensamma om att bära ansvaret för den, utan att vi skulle dela ansvaret allesammans.

Som herr Andersson i Grimbo sade, få vi fram det bästa materialet genom dessa tävlingar. Det är icke alls så, att det är något djurplågeri. När det här stoet, som jag nyss talat om, kördes på tävlingsbanan, blev hon så ivrig, att hon blev likom inspirerad. Hon stod knappt till att hålla igen. Karlen, som körde henne, klagade alltid över, att hans armar värkte efter en sådan tävling, så svårt var det att hålla igen henne. Det var inte så, att det behövdes stryk. Försöker man på det sättet, då hjälper ingenting. Det hjälper aldrig, att man hanterar djuren hårt, utan skall det bli något av, så måste det finnas vilja hos hästen att komma fram.

Jag har fött upp flera föl efter detta sto. De flesta ha blivit använda på travarbanan, och allesammans har jag använt vid gårdens

örnk. Jag har fått uppfödarpris för två av dem, och jag hoppas, varje lantman i kammaren förstår, att, om man får ett sådant pris, så eggas det en till att försöka få mera. Jag ser ingenting ont i dessa travtävlingar, tvärtom.

Som herr Vennerström sade, kan det ju vara bra och trevligt att se en tävlan människor emellan, men det uppväger icke, vad man kan få se på en välordnad travartävlan. Jag har sett åtskilliga sådana. Eftersom jag är mycket intresserad av denna sak.

Efter dessa ord skall jag be att få sluta med att yrka bifall till motionen.

Herr Lithander: Herr talman! Jag skall be att med några ord få yrka bifall till motionärens framställning. Jag kan för min del icke se annat, än att han i sak har fullkomligt rätt och syftar rätt. Totalisatorn är önskvärd för att bättre kunna främja hästaveln. Det yttrades vid en föregående behandling av frågan, att motionären stod tämligen ensam i kammaren. Det är möjligt, men jag tror, att vid en eventuell omröstning nu skulle utskottet kanske komma att stå sig ganska slätt här i kammaren, ty det gäller här en lantmanfråga av icke obetydlig rang, och under sådana förhållanden kommer säkerligen motionären icke att behöva känna sig stå ensam.

Herr Vennerström ville jämföra vad som här föreslås med kortspel. För så vitt jag känner till har kortspel aldrig någonsin haft någon befrämjande inverkan på hästaveln, men det är just det, som totalisatorn har. Man kan därför mycket väl vara emot kortspel, men för den motion, som här är framlagd.

Herr Vennerström nämnde, att han använder hästar på sina agitationsresor i Norrland, och för min personliga del skulle ju detta kunna vara ett skäl för att icke arbeta på hästavelns befrämjande i vårt land, men varje god sak har ju sina nackdelar, och trots denna nackdel ber jag, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande och instämma i den förevarande motionen.

Herr Torgén: Herr talman! Jag är visst icke otacksam mot herr Vennerström för den hjälp, han har givit mig. Ett yttrande, som visar, att talaren står så fullkomligt främmande för den sak, det här är fråga om, kan givetvis icke vara annat än till gagn för motionen.

Det är mycket förklarligt, att herr Svedberg reserverat sig, ty han torde vara den ende, som sett på frågan så, som jag önskade, att den skulle bli sedd, nämligen som ett försök att göra något för att upphjälpa den svenska hästaveln. Detta är lika lätt förklarligt, som att herr Vennerström antagligen icke förstår sig på, att det här gäller något annat än spel.

Jag vill också ha nämnt, att bortåt 1,800 norrländska hästuppfödare petitionerat till Kungl. Maj:t om att få rätt att ha totalisator. Om jag nu skulle ställa dessa cirka 1,800 som norrlänningar emot herr

*Ang.
användande
av s. k. totalisator
vid hästtävlingar
(Porten)*

Ang.
användande
av s. k. totali-
sator vid
hästtävlingar.
(Forts.)

Vennerström, så väga de naturligtvis icke så mycket som han, men de må väga, vad de väga.

Då det är fråga om träningen och dess betydelse, borde man ju vara fullkomligt övertygad därom, sedan man hört herr Vennerström tala. Om det gäller att taga pris i denna kammare, kanske man bör se litet tillbaka på herr Vennerströms politiska karriär och hans pajas-uppträdanden i kammaren i dag, och sedan skall jag för min del icke ha något emot att prissätta honom som kammarens stora clown. Han lär väl icke själv göra anspråk på att alltid bli trodd på vad han säger, men nu har han sört för, att han hädanefter aldrig kommer att bli tagen på allvar.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utvisade 88 ja mot 34 nej, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 10.

Upplästes ett till kammaren inkommet protokoll så lydande:

År 1920 den 13 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning, och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

revisorer:

vid kontoret i Göteborg

herr	<i>Pehrsson, Pehr</i> , kyrkoherde, Göteborg,	med 42 röster
»	<i>Sandblad, Erik</i> , ombudsman vid hypoteksför- eningen, Göteborg,	» 42 »
»	<i>d'Orchimont, Fredrik</i> , f. d. handlande, Floda,	» 42 »
»	<i>Larsson, L.</i> , f. d. landstingsman, Huveröd,	» 42 »

vid kontoret i Malmö

herr	<i>Wikborn, N.</i> , lantbrukare, Arrie, Månstorp,	med 42 röster
›	<i>Cavalli, Gustaf</i> , överstelöjtnant, Malmö,	› 42 ›
›	<i>Johansson, P. A.</i> , kassör, Malmö,	› 42 ›
›	<i>Persson, Alfred</i> , lantbrukare, Vadensjö,	› 42 ›

vid kontoret i Falun

herr	<i>Ernfors, O. A.</i> , f. d. riksdagsman, Björka, Bredgrind,	med 42 röster
›	<i>Nordin, G.</i> , major, Falun,	› 42 ›
›	<i>Sandström, Carl</i> , kamrer, Orsa,	› 42 ›
›	<i>Backelin, H.</i> , landstingsman, Falun,	› 42 ›

vid kontoret i Gävle

herr	<i>Ericsson, I. G.</i> , telegrafkommissarie, Gävle,	med 42 röster
›	<i>Brodin, Carl</i> , grosshandlare, Gävle,	› 42 ›
›	<i>Bergsten, Knut</i> , tryckeriföreståndare, Gävle,	› 42 ›
›	<i>Bengtson, P.</i> , f. d. riksdagsman, Glösbo,	› 42 ›

vid kontoret i Halmstad

herr	<i>Bökman, E.</i> , rektor, Halmstad,	med 42 röster
›	<i>Ehrenborg, G.</i> , major, Halmstad,	› 42 ›
›	<i>Linder, J. R.</i> , skollärare, Tvååker,	› 42 ›
›	<i>Dahlberg, John</i> , handelsföreståndare, Halmstad	› 42 ›

vid kontoret i Härnösand

herr	<i>Tham, K.</i> , rektor, Härnösand,	med 42 röster
›	<i>Carlsson, V.</i> , häradsskrivare, Härnösand,	› 42 ›
›	<i>Hallin, E.</i> , kassör, Örnsköldsvik,	› 42 ›
›	<i>Hesse, Samuel</i> , advokat, Härnösand,	› 42 ›

vid kontoret i Jönköping

herr	<i>Johansson, Edvard</i> , Häradsköp, Skillingaryd,	med 42 röster
›	<i>Gislén, Knut</i> , landskamrerare, Jönköping,	› 42 ›
›	<i>Andrén, Fredrik</i> , ingenjör, Jönköping,	› 42 ›
›	<i>Jonsson, Johan</i> , landstingsman, Norrahammar,	› 42 ›

vid kontoret i Kalmar

herr	<i>Schött, Helmer</i> , tullförvaltare, Kalmar,	med 42 röster
›	<i>Wickbom, J. A. O.</i> , rektor, Kalmar,	› 42 ›
›	<i>Modèer, Seth</i> , handlande, Mönsterås,	› 42 ›
›	<i>Gustafsson, Hjalmar</i> , redaktör, Kalmar,	› 42 ›

vid kontoret i Karlskrona

herr	<i>Kloo, O.</i> , f. d. riksdagsman, Karlskrona	med 42 röster
»	<i>Kruse, K. R. T.</i> , kapten, Karlskrona,	» 42 »
»	<i>Brorsson, N.</i> , kantor, Asarum,	» 42 »
»	<i>Appelqvist, Casper</i> , handelsföreståndare, Ronneby.	» 42 »

vid kontoret i Karlstad

herr	<i>Liljesköld, K. A.</i> , f. d. häradshövding, Arvika,	med 42 röster
»	<i>Falk, H. H. W.</i> , kapten, Karlstad,	» 42 »
»	<i>Larson, L. W.</i> , lantbrukare, Labberud, Ölme,	» 42 »
»	<i>Göthberg, A. H.</i> , f. d. riksdagsman, Munkfors,	» 42 »

vid kontoret i Kristianstad

herr	<i>Svensson, M.</i> , kontorsbiträde,	med 42 röster
»	<i>Månsson, Nils</i> , kamrer, Östra Broby,	» 42 »
»	<i>Witzell, C.</i> , f. d. riksdagsman, Örskälljunga,	» 42 »
»	<i>Åkesson, J. A.</i> , f. d. riksdagsman, Raskarum, S:t Olof,	» 42 »

vid kontoret i Linköping

herr	<i>Burén, Iv.</i> , lantbrukare, Boxholm,	med 42 röster
»	<i>Edlund, Wilh.</i> , disponent, Mjölby,	» 42 »
»	<i>Karlsson, K. O.</i> , nämndeman, Ätvidaberg	» 42 »
»	<i>Löwendahl, O. A.</i> , folkskollärare, Linköping	» 42 »

vid kontoret i Luleå

herr	<i>Bexell, Albert</i> , stadsfogde, Luleå,	med 42 röster
»	<i>Nordberg, Alb.</i> , kyrkoherde, Neder-Luleå,	» 42 »
»	<i>Bäckström, Amandus</i> , kommissionär, Öjebyn,	» 42 »
»	<i>Östling, J. E.</i> , landstingsman, Luleå,	» 42 »

vid kontoret i Mariestad

herr	<i>Tham, A.</i> , överste Skövde,	med 42 röster
»	<i>Jonzon, P. G.</i> , landstingsman, Leksberg, Marie- stad,	» 42 »
»	<i>Bolin, J. Z.</i> , skollärare, Fyrunga,	» 42 »
»	<i>Sternner, E.</i> , redaktör, Mariestad,	» 42 »

vid kontoret i Norrköping

herr	<i>v. Malmberg, Karl</i> , kapten, Wii, Okna,	med 42 röster
»	<i>Mossberg, Robert</i> , brandchef, Norrköping,	» 42 »
»	<i>Lagerbäck, E. A.</i> , kassör, Norrköping,	» 42 »
»	<i>Ringkvist, A.</i> , folkskollärare, Norrköping,	» 42 »

vid kontoret i Nyköping

herr <i>Sjöström, G.</i> , kyrkoherde, Tuna, Larslund,	med 42 röster
» <i>Weinberg, B.</i> , f. d. godsägare, Nyköping,	» 42 »
» <i>Winblad, Oskar</i> , förvaltare, Nyköping,	» 42 »
» <i>Uhrberg, Ivar</i> , lantbrukare, St. Kungsladugården, Nyköping,	» 42 »

vid kontoret i Sundsvall

herr <i>Horneij, Arvid</i> , tandläkare, Sundsvall,	med 42 röster
» <i>Hellgren, J.</i> , bokhandlare, Sundsvall,	» 42 »
» <i>Ekholm, R.</i> , f. d. riksdagsman, Sundsvall,	» 42 »
» <i>Thor, C. G.</i> , förvaltare, Nedansjö,	» 42 »

vid kontoret i Umeå

herr <i>Grafström, Hj.</i> , överstelöjtnant, Umeå,	med 42 röster
» <i>Lindgren, J. W.</i> , rektor, Umeå,	» 41 »
» <i>Ålund, W.</i> , jägmästare, Umeå,	» 42 »
» <i>Karlsson, Nils</i> , nämndeman, Tavelstö,	» 42 »

vid kontoret i Uppsala

herr <i>Bring, Sven Kasper</i> , f. d. rådman, Uppsala,	med 42 röster
» <i>Wiklund, Gustaf</i> , t. f. akademibokhållare, Uppsala,	» 42 »
» <i>Arnelius, G.</i> , f. d. organist, Öster-Lövsta,	» 42 »
» <i>Höök, C.</i> , f. d. riksdagsman, Edeby, Rasbokil.	» 42 »

vid kontoret i Visby

friherre <i>Kruuse af Verchau, H.</i> , major, Tingstäde,	med 42 röster
herr <i>Melin, Oskar</i> , f. d. landskamrerare, Visby,	» 42 »
» <i>Larsson, K. L. J.</i> , riksdagsman, Bondarve,	» 42 »
» <i>Svallingson, M. E.</i> , kronolänsman, Böndersgård, Klintehamn,	» 42 »

vid kontoret i Vänersborg

herr <i>Björklund, E.</i> , jägmästare, Vänersborg,	med 42 röster
» <i>Häkansson, V. R.</i> , kamrer, Vänersborg,	» 42 »
» <i>Johansson, A.</i> , handlande, Ed,	» 42 »
» <i>Johansson, Albert</i> , bruksbokhållare, Upphärad,	» 42 »

vid kontoret i Västerås

herr <i>Robsahm, G. W. T.</i> , kapten, Västerås,	med 42 röster
» <i>Lundblad, Axel</i> , f. d. riksdagsman, Fredriksberg, Västerås,	» 42 »
» <i>Uggla, Claes</i> , häradshövding, Västerås,	» 42 »
» <i>Lindgren, Gustaf</i> , f. d. riksdagsman, Islingby,	» 42 »

vid kontoret i Växjö

herr <i>Benqtson-Gierup, Hans</i> , distriktslantmätare, Växjö,	med 42 röster
› <i>Johansson, O. A.</i> , hospitalssyssloman, Växjö,	› 42 ›
› <i>Andersson, C. A.</i> , landstingsman, Ivla, Boarp,	› 42 ›
› <i>Blomkvist, J. H.</i> , landstingsman, Gravaregården, Växjö,	› 42 ›

vid kontoret i Örebro

herr <i>Zethelius, G.</i> , major, Örebro,	med 42 röster
› <i>von Hofsten, H. R.</i> , major, Örebro,	› 42 ›
› <i>Persson, O.</i> , nämndeman, Asker,	› 42 ›
› <i>Bergström, Pontus</i> , direktör, Örebro,	› 42 ›

vid kontoret i Östersund

herr <i>Mattsson, Anders</i> , lasarettssyloman, Östersund,	med 42 röster
› <i>Björklund, Olof</i> , godsägare, Oviken,	› 42 ›
› <i>Roman, P. G.</i> , häradskrivare, Östersund,	› 42 ›
› <i>Fladvad, O. E.</i> , landstingsman, Odenslund, Östersund,	› 42 ›

suppleanter:

vid kontoret i Göteborg

herr <i>Neiglick, Fritz</i> , kapten, Göteborg,	med 40 röster
› <i>Dahlström, Axel</i> , expeditionsföreståndare, Göte- borg	› 40 ›
› <i>Rodhe, C. W.</i> , major, Göteborg,	› 40 ›
› <i>Lind, C. T.</i> , f. d. riksdagsman, Tanum,	› 40 ›

vid kontoret i Malmö

herr <i>Persson, Per Hjalmar</i> , lantbrukare, Klörup, Ahlstad,	med 40 röster
› <i>von Porath, Wilhelm</i> , överstelöjtnant, Lund,	› 40 ›
› <i>Ljung, J.</i> , handlande, Hör,	› 40 ›
› <i>Rosén, Anders</i> , lektor, Malmö,	› 40 ›

vid kontoret i Falun

herr <i>Holst, P.</i> , handlande, Malung,	med 40 röster
› <i>Minör, P. A.</i> , landstingsman, Falun,	› 40 ›
› <i>Skarstedt, W.</i> , f. d. riksdagsman, Falun	› 40 ›
› <i>Bohm, H.</i> , kronofogde, Falun,	› 40 ›

vid kontoret i Gävle

herr <i>Lindblom, Edv.</i> , handlande, Gävle,	med 40 röster
» <i>Sjögren, Arv.</i> , disponent, Forsbacka,	» 40 »
» <i>Göransson, G. S.</i> , ingenjör, Gävle,	» 40 »
» <i>Hålander, Albert</i> , handelsföreståndare, Gävle,	» 40 »

vid kontoret i Halmstad

herr <i>Hollender, Y.</i> , ingenjör, Halmstad,	med 40 röster
» <i>Kindberg, A.</i> , läroverksadjunkt, Halmstad	» 40 »
» <i>Jönsson, C. B.</i> , f. d. riksdagsman, Röinge,	» 40 »
» <i>Johansson, Aug.</i> , lantbrukare, Skälmtorp, Slöinge,	» 39 »

vid kontoret i Härnösand

herr <i>Hammarlind, Otto</i> , fabrikör, Nyland,	med 40 röster
» <i>Sandström, Nils</i> , direktör, Nyland,	» 40 »
» <i>Björklund, Henrik</i> , köpman, Härnösand,	» 40 »
» <i>Törner, Alfred</i> , direktör, Härnösand,	» 40 »

vid kontoret i Jönköping

herr <i>Ramfeldt, Harry</i> , kapten, Ramsjöholm.	med 40 röster
» <i>Magnusson, August</i> , fabrikör, Svarvartorpet, Anderstorp,	» 40 »
» <i>Svensson, Johan</i> , nämndeman, Fällinge, Smålandsstenar,	» 40 »
» <i>Gelotte, B. E.</i> , f. d. riksdagsman, Tranås,	» 40 »

vid kontoret i Kalmar

herr <i>Olsson, P. V.</i> , regementspastor, Kalmar,	med 40 röster
» <i>Johansson, Adolf</i> , f. d. riksdagsman, Möllstorp, Färjestaden,	» 40 »
» <i>Liljegren, R.</i> , stationsskrivare, Kalmar,	» 40 »
» <i>Karlsson, Hjalmar</i> , ombudsman, Kalmar,	» 40 »

vid kontoret i Karlskrona

herr <i>Svensson, Färdinand</i> , landstingsman, Fridlefstad, Björkeryd,	med 40 röster
» <i>Larsson, A.</i> , f. d. riksdagsman, Säby, Ramdala,	» 40 »
» <i>Johansson, Mattis</i> , trävaruhandlare, Eringsboda,	» 40 »
» <i>Olsson, N. P.</i> , kamrer, Lörby, Mjällby,	» 40 »

vid kontoret i Karlstad

herr <i>Huss, R.</i> , kapten, Karlstad,	med 40 röster
» <i>Johansson, Emil</i> , kyrkovärd, N:a Borgvik,	» 40 »
» <i>Berg, N. A:son</i> , f. d. riksdagsman, Munkfors,	» 40 »
» <i>Mossberg, Gustaf</i> , handlande, Främnäs, Blom- skog,	» 40 »

vid kontoret i Kristianstad

herr <i>Olsson, Otto J.</i> , Hammenhög,	med 40 röster
» <i>Nilsson, Carl</i> , konduktör, Kristianstad,	» 40 »
» <i>Persson, John</i> , handlande, Osby,	» 40 »
» <i>Wingren, H.</i> , kamrer, Kristianstad,	» 40 »

vid kontoret i Linköping

herr <i>Danckwardt-Lillieström, Gösta</i> , kassör, Linköping,	med 40 röster
» <i>Grewell, Axel</i> , kapten, Linköping,	» 40 »
» <i>Tolf, Ernst</i> , kamrer, Linköping,	» 40 »
» <i>Andersson, Gunnar</i> , lantbrukare, Lilla Ljunga, Mantorp,	» 40 »

vid kontoret i Luleå

herr <i>Sundberg, Ragnar</i> , länsassessor, Luleå,	med 40 röster
» <i>Lantz, E. P.</i> , landstingsman, Luleå,	» 40 »
» <i>Sandström, Robert</i> , handlande, Gammelstad,	» 40 »
» <i>Lindquist, Melker</i> , grosshandlare, Luleå,	» 40 »

vid kontoret i Mariestad

herr <i>Holm, G.</i> , f. d. läroverksadjunkt, Skåra,	med 40 röster
» <i>Andersson, Justus</i> , landstingsman, Åsen, Karlsborg,	» 40 »
» <i>Johansson, F. A.</i> , lantbrukare, Götene,	» 40 »
» <i>Andersson, J. A.</i> , landstingsman, Vättilösa, Götene,	» 40 »

vid kontoret i Norrköping

herr <i>Sterne A.</i> , f. d. riksdagsman, Mjölby,	med 40 röster
» <i>Eriksson, Josef</i> , f. d. riksdagsman, Norrköping,	» 40 »
» <i>Cederstrand, Th.</i> , handlande, Norrköping	» 40 »
» <i>Andersson, Ernst</i> , lantbrukare, Skålsund, Norrköping,	» 40 »

vid kontoret i Nyköping

herr <i>von Sydow, C. O.</i> , kapten, Nyköping,	med 40 röster
» <i>Fant, Gunnar</i> , borgmästare, Nyköping,	» 40 »
» <i>Tottie, K. F.</i> , lantbrukare, Lilla Kungsladugården, Nyköping,	» 40 »
» <i>Hedin, Karl</i> , ingenjör, Kärrobo, Nyköping,	» 40 »

vid kontoret i Sundsvall

herr Nilsson, W. E., disponent, Sundsvall,	med 40 röster
» Karlström, L. V., Skönsberg, Sundsvall,	» 40 »
» Hellberg, Alfred, kyrkvård, Högom, Sundsvall,	» 40 »
» Persson, Johan, handlaude, Sundsvall,	» 40 »

vid kontoret i Umeå

herr Gyllengahn, K., major, Umeå,	med 40 röster
» Eriksson, Erik, lantbrukare, Böle, Umeå,	» 40 »
» Löwling, C. Johan, disponent, Umeå,	» 40 »
» Conradson, R., apotekare, Nordmaling,	» 40 »

vid kontoret i Uppsala

herr Lundeberg, Sigsten, hospitalssyssloman, Uppsala,	med 40 röster
greve von Rosen, Axel, Linnés Hammarby,	» 40 »
herr Hammarskiöld, Arvid, f. d. kapten, Uppsala,	» 40 »
» Henschen, Carl, akademikamrerare, Uppsala,	» 40 »

vid kontoret i Visby

herr Lingström, Aug., f. d. riksdagsman, Klintehamn,	med 40 röster
» Söderberg, J. N., stabsintendent, Visby,	» 40 »
» Kullberger, Algot, kamrer, Visby,	» 40 »
» Hansén, J. Th., f. d. riksdagsman, Bonsarve, Vamlingbo,	» 40 »

vid kontoret i Vänersborg

herr Bergström, Arvid, handlande, Vänersborg,	med 40 röster
» Sahlberg, R. C. Th., kapten, Vänersborg,	» 40 »
» Engqvist, A. F., kontorschef, Stigen, Färgelanda,	» 40 »
» Björkqvist, M., tidskrivare, Trollhättan,	» 40 »

vid kontoret i Västerås

herr Richter, Thor, lantbrukare, Västerås,	med 40 röster
» Zander, J. A., handelsföreståndare, Västerås,	» 40 »
greve Cronstedt, F. W., Fulleröd, Västerås,	» 40 »
herr Fröier, Isidor, folkskollärare, Västerås,	» 40 »

vid kontoret i Växjö

herr Ahl, Ernst, landskamrerare, Växjö,	med 40 röster
» Borg, P., kantor, Lekaryd, Gävetorp,	» 40 »
» Norlin, Anders, dövstumlärare, Växjö,	» 40 »
» Johansson, G. W., hemmansägare, Östad, Täckaregård, Väckelsång,	» 40 »

vid kontoret i Örebro

herr <i>Pettersson, G.</i> , landstingsman, Runnaby, Örebro,	med 40 röster
» <i>Gustavsson, Arvid</i> , kassör, Örebro.	» 40 »
» <i>Eriksson, Lars</i> , f. d. riksdagsman, Fällingsbro,	» 40 »
» <i>Åkerberg, H.</i> , redaktör, Örebro	» 40 »

vid kontoret i Östersund

herr <i>Östberg, Engelbert</i> , hemmansägare, Långåskans,	med 40 röster
» <i>Olsson, Olof</i> , handlande, Fastgården, Oviken,	» 40 »
» <i>Lundvall, A. W.</i> , grosshandlare, Östersund,	» 40 »
» <i>Olsson, Per</i> , mejeridisponent, Östersund,	» 40 »

sedan ordningen mellan dem av suppleanterna, som erhållit lika antal röster, blivit genom särskilda lottningar bestämd.

Oskar Nylander.

Erik Röing.

Gust. Nilsson.

Carl Lovén.

Protokollet lades till handlingarna; och beslöt kammaren, att underrättelse om de försiggångna valen skulle genom utdrag av kammarens protokoll meddelas bankoutskottet med anmodan till utskottet att lämna såväl fullmäktige i riksbanken som vederbörande avdelningskontor och de valda meddelande om valens utgång.

§ 11.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 17, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 §, 25 § 2 mom., 32 § 1 mom. samt 35 § i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

§ 12.

Till bordläggning anmälades:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 2 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

nr 2 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1920 andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet; och

nr 19, i anledning av kamrarnas återremiss av statsutskottets utlåtande nr 15 angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 28 av sjätte huvudtiteln gjorda framställning om an-

visande av medel för utförande av om- och påbyggnadsarbeten å de i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm uppförda byggnaderna;

bevillningsutskottets betänkande, nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1920 års taxering till bevillning för inkomst, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av ett reformerat stavningssätt; och

nr 2, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anslag till partigrupperna inom riksdagen för avlönande av sekreterare m. m.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Johansson</i> i Brånalt	under 8 dagar fr. o. m. den 17 febr.,		
» <i>Borngren</i>	» 5 » » » 17 »		
» <i>Kjellberg</i>	» 11 » » » 18 »		
» <i>Mossberg</i>	» 9 » » » 16 »		
» <i>Lindqvist</i> i Kosta	» 5 » » » 17 »		
» <i>Henrikson</i>	» 5 » » » 16 »		
» <i>Bärg</i>	» den 16 febr.,		
» <i>Hedtund</i>	» » 16 »		
» <i>Hansson</i> i Sölvesborg	» 10 dagar fr. o. m. den 16 febr.,		
» <i>Danielsson</i>	» 4 » » » 16 »		
» <i>Sjögren</i>	» 6 » » » 16 »		
» <i>Janson</i> i Kungsör	» 2 » » » 16 »		
» <i>Nilsson</i> i Tånga	» 3 » » » 16 »		och
» <i>Carlson</i> i Alfhöjd	» 5 » » » 16 »		

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,34 e. m.

In fidem
Per Cronvall.